บทที่ 4

ผลการทดลอง

1. การสำรวจและเก็บตัวอย่างราวีเอไมโคไรซ่าจุดต่างๆของประเทศ

ได้สำรวจและรวบรวมเก็บตัวอย่างรากพืช และดินจากแปลงปลูกพืชและถุงเพาะชำกล้าไม้ จำนวน 20 ตัวอย่าง จากพืช 13 ชนิด ใน 7 จังหวัด ระหว่าง เดือนพฤศจิกายน 2535 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2537 ผลการตรวจวิเคราะห์สมบัติของดินตัวอย่าง พบว่า pH ต่ำสุด คือ 5.63 ที่ อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา และpH สูงสุด คือ 8.3 ที่เขตดลิ่งชัน กรุงเทพฯ และ อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น ปริมาณไนโตรเจนต่ำสุด พบในดินจากถุงเพาะชำกล้าสักจากกรมป่าไม้ กรุงเทพฯ คือ 0.01% และสูงสุดคือดินจากถุงเพาะชำสัก จากกิ่ง อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา คือ 0.17% ปริมาณฟอสฟอรัสต่ำสุดพบในดินจากถุงเพาะชำกล้ามะขาม จากกรมป่าไม้ กรุงเทพฯ คือ 0.02% และสูงสุดจากดินถุงเพาะชำหมอนไผ่จาก อ.เมือง จ.นครราชสีมา คือ 0.08% ส่วนปริมาณโปแตสเซียม พบต่ำสุดในดินจากอ.โชคชัย และ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา คือ 0.06% และสูงสุดพบในดินจากถุงเพาะชำหมอนไผ่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา คือ 0.4% (ตารางที่ 1)

2. การศึกษาชนิดของราวีเอไมโคไรซ่าในตัวอย่างดินและรากพืช

ทำการตรวจหาและคัดแยกสปอร์จากดินดังกล่าว โดยวิธี wet sieving and decanting technique พบสปอร์ราวีเอไมโคไรซ่า 5 genus แบ่งเป็น 54 สายพันธุ์ตามแหล่งที่มาของตัวอย่าง ได้แก่ Acaulospora 4 สายพันธุ์ Gigaspora 5 สายพันธุ์ Glomus 33 สายพันธุ์ Scutellospora 2 สายพันธุ์ และ Sclerocystis 10 สายพันธุ์ พบว่า genus Glomus มีการแพร่กระจายมากที่สุด ตรวจพบในเกือบทุกตัวอย่าง ในตัวอย่างดินที่มีค่าความเป็นกรดด่างสูง (pH มากกว่า 8) เช่น ดินที่ปลูกมะละกอ ในเขตดลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

และดินที่ปลูกถั่วเขียว อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น ตรวจไม่พบโครงสร้างใดๆของราวี เอไมโคไรซ่า ได้ศึกษารายละเอียดลักษณะโครงสร้างของราที่ตรวจพบ เวสิเคิล อาร์บัสคูลในราก และยังตรวจพบสปอร์ในดินด้วย ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2 และภาพที่ 5-11 แสดงลักษณะสปอร์ในตัวอย่างดิน และภาพที่ 2-4 แสดงลักษณะ เส้นใย เวสิเคิลและอาร์บัสคูลที่ตรวจพบในรากพืช ตัวอย่างสปอร์ที่คัดแยกได้นำไป เพิ่มปริมาณในข้าวฟ่าง (Sorghum bicolor) โดยวิธี pot culture

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ตัวอย่างราวีเอไมโคไรซ่าและสมบัติของดินที่เก็บรวบรวมได้จากพืชในแหล่งต่างๆ

ชนิดของราวีเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	พืชตัวอย่าง	ส่วนของตัวอย่างที่ตรวจ	สมบัติของดิน			
				pH	%N	%P	%K
Glomus sp.สายพันธุ์ 1 Glomus sp.สายพันธุ์ 2	อ.ชัยบาดาล ลพบุรี	ถั่วเหลือง	ราก	-	-	-	-
Glomus sp.สายพันธุ์ 3 Glomus sp.สายพันธุ์ 4 Acaulospora sp. สายพันธุ์ 1	อ.โคกสำโรง ลพบุรี	ข้าวฟ่าง	ราก - ดิน	6.18	0.11	0.03	0.15
Glomus sp.สายพันธุ์ 5 Glomus sp.สายพันธุ์ 6 Glomus sp.สายพันธุ์ 7 Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 1	อ.ตากฟ้า นครสวรรค์	ข้าวฟ่าง	ราก - ดิน	6.2	0.14	0.03	0.07
Glomus sp.สายพันธุ์ 8 Glomus sp.สายพันธุ์ 9 Glomus sp.สายพันธุ์ 10 Glomus sp.สายพันธุ์ 11 Gigaspora sp. สายพันธุ์ 1	อ.ลาดยาว นครสวรรค์	ข้าวโพด	ราก - ดิน	6.5	0.05	0.03	0.2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซา	แหล่งของตัวอย่าง	พืชตัวอย่าง	ส่วนของตัวอย่างที่ตรวจ	สมบัติของดิน			
				pH	%N	%P	%K
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 2 Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 3 Scutellospora sp. สายพันธุ์ 1	อ.ลาดยาว นครสวรรค์	ข้าวโพด	ราก-ดิน	6.5	0.05	0.03	0.2
Glomus sp.สายพันธุ์ 12	ยโสธร	หอมแดง	ราก	-	-	-	-
Glomus sp.สายพันธุ์ 13 Glomus sp.สายพันธุ์ 14 Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2 Gigaspora sp. สายพันธุ์ 2 Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 4 Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 5	อ. เมือง นครราชสีมา	หม่อนไผ่ (จากถุงเพาะชำ)	ราก - ดิน	6.03	0.15	0.08	0.4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซา	แหล่งของตัวอย่าง	พืชตัวอย่าง	ส่วนของตัวอย่างที่ตรวจ	สมบัติของดิน			
				pH	%N	%P	%K
Glomus sp.สายพันธุ์ 15 Glomus sp.สายพันธุ์ 16	กรมป่าไม้ บางเขน กรุงเทพฯ	มะขาม (จากถุงเพาะชำ)	ราก - ดิน	6.93	0.14	0.02	0.13
ตรวจไม่พบ	กรมป่าไม้ บางเขน กรุงเทพฯ	สัก 1 (จากถุงเพาะชำ)	ราก - ดิน	8.15	-	-	-
Glomus sp.สายพันธุ์ 17	กรมป่าไม้ บางเขน กรุงเทพฯ	สัก 2 (จากถุงเพาะชำ)	ราก - ดิน	7.59	0.01	0.03	0.2
Glomus sp.สายพันธุ์ 18 Glomus sp.สายพันธุ์ 19	กรมป่าไม้ อ.เมือง นครราชสีมา	สัก (จากถุงเพาะชำ)	ราก - ดิน	6.73	0.05	0.04	0.35
Glomus sp.สายพันธุ์ 20 Glomus sp.สายพันธุ์ 21 Glomus sp.สายพันธุ์ 22 Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	สัก	ราก - ดิน	6.18	0.12	0.03	0.2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

T 133268 22

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	พืชตัวอย่าง	ส่วนของตัวอย่างที่ตรวจ	สมบัติของดิน			
				pH	%N	%P	%K
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 3 Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 6	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	สัก	ราก-ดิน	6.18	0.12	0.03	0.2
Glomus sp.สายพันธุ์ 23 Glomus sp.สายพันธุ์ 24 Gigaspora sp. สายพันธุ์ 4 Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 7	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	สัก (จากถุงเพาะชำ)	ราก - ดิน	6.1	0.17	0.04	0.2
Glomus sp.สายพันธุ์ 25 Glomus sp.สายพันธุ์ 26 Gigaspora sp. สายพันธุ์ 5 Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 8	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	สะเดา (จากถุงเพาะชำ)	ราก - ดิน	6.2	0.14	0.03	0.18

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชนิดของราวี่เอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	พืชตัวอย่าง	ส่วนของตัวอย่างที่ตรวจ	สมบัติของดิน			
				pH	%N	%P	%K
Glomus sp.สายพันธุ์ 27 Glomus sp.สายพันธุ์ 28	อ.สีคิ้ว นครราชสีมา	ข้าวโพด	ราก - ดิน	6.46	0.09	0.04	0.06
Glomus sp.สายพันธุ์ 29	เขตคลิ่งชัน กรุงเทพฯ	ย้อย	ราก - ดิน	7.47	0.1	0.05	0.2
ตรวจไม่พบ	เขตคลิ่งชัน กรุงเทพฯ	มะละกอ	ราก - ดิน	8.3	-	-	-
Glomus sp.สายพันธุ์ 30 Glomus sp.สายพันธุ์ 31	กรมป่าไม้ บางเขน กรุงเทพฯ	หางนกยูง (จากถุงเพาะชำ)	ราก - ดิน	7.29	-	-	-
Glomus sp.สายพันธุ์ 32 Acaulospora sp. สายพันธุ์ 4 Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 9 Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 10	อ.โชคชัย นครราชสีมา	หม่อนน้อย	ราก - ดิน	5.63	0.08	0.03	0.06

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซา	แหล่งของตัวอย่าง	พืชตัวอย่าง	ส่วนของตัวอย่างที่ตรวจ	สมบัติของดิน			
				pH	%N	%P	%K
Glomus sp.สายพันธุ์ 33 Scutellospora sp. สายพันธุ์ 2	อ.ชะอำ เพชรบุรี	หญ้าวูธี	ราก	-	-	-	-
ตรวจไม่พบ	อ.บ้านไผ่ ขอนแก่น	ถั่วเขียว	ราก - ดิน	8.3	-	-	-

หมายเหตุ เครื่องหมาย - หมายถึง ไม่ได้วิเคราะห์ผล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 สรุปชนิดของราวีเอไมโคไรซ่าที่ตรวจพบ แหล่งของตัวอย่างและลักษณะโครงสร้าง

ชนิดของราวีเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบจากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 1	อ.โคกสำโรง ลพบุรี	เวสิเคิล, สปอร์	azygospore เกิดเดี่ยว, สีขาวถึงเหลืองอ่อน ขนาด 70-100 ไมครอน
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2	อ.เมือง นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	spore ไม่มีก้าน รูปร่างกลม ขนาด 100-250 ไมครอน สีขาวถึงเหลืองอ่อน ผิวสปอร์เป็นหลุม มี vesicle ผนังบางที่ปลายเส้นใย
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 3	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	spore ไม่มีก้าน รูปร่างกลม ขนาด 100-250 ไมครอน ผิวสปอร์เป็นสัน มี vesicle ผนังบางที่ปลายเส้นใย
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 4	อ.โชคชัย นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล	สร้างสปอร์กลม เกิดด้านข้างเส้นใย ไม่มีก้าน vesicle ที่ปลายเส้นใย ผิวสปอร์ เป็นหลุมและเป็นสัน
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 1	อ.ลาดยาว นครสวรรค์	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	azygospore ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 250-425 ไมครอน มี bulbous suspensor-like cell มีเส้นใยผอมเรียวยื่นไปยังสปอร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซา	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบจากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 2	อ. เมือง นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สร้าง azygospore สีเหลืองอ่อน ขนาด 200-250 ไมครอน บน bulbous suspensor-like cell
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3	กิ่ง อ. วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สร้าง azygospore ขนาดใหญ่เดี่ยวๆ ในดิน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางสปอร์ 250-425 ไมครอน มี bulbous suspensor-like cell มีเส้นใยผอมเรียวยื่นไปยังสปอร์
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 4	กิ่ง อ. วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	azygospore ขนาด 200-425 ไมครอน สีเหลืองอ่อน-ขาว ผนังบาง มี bulbous suspensor-like cell
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 5	กิ่ง อ. วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สปอร์ สีเหลืองอ่อนอมน้ำตาล ขนาดประมาณ 200-300 ไมครอน bulbous suspensor-like cell สีน้ำตาล

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบจากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Glomus sp. สายพันธุ์ 1	อ.ชัยบาดาล ลพบุรี	เวสิเคิล, สปอร์	สร้างสปอร์ขนาดเล็ก สีเหลืองอ่อนถึงสีน้ำตาลจำนวนมาก ส่วนใหญ่สร้างสปอโรคาร์ปใบราก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่า 45-100 ไมครอน
Glomus sp. สายพันธุ์ 2	อ.ชัยบาดาล ลพบุรี	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์เกิดเดี่ยว หรือ เป็นกลุ่มหลวมๆ สปอร์รูปร่างกลม ขนาดเล็ก สีน้ำตาล
Glomus sp. สายพันธุ์ 3	อ.โคกสำโรง ลพบุรี	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์เกิดเดี่ยว รูปร่างกลม ขนาด 60-125 ไมครอน สีน้ำตาล ฐานเส้นใยที่ติดกับสปอร์เป็นรูปกรวย
Glomus sp. สายพันธุ์ 4	อ.โคกสำโรง ลพบุรี	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์สีดำ ผิวเรียบเป็นมัน ขนาดสปอร์อยู่ระหว่าง 100-250 ไมครอน
Glomus sp. สายพันธุ์ 5	อ.ตากฟ้า นครสวรรค์	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์เกิดเป็นกลุ่ม สปอร์รูปร่างกลมสีน้ำตาล ขนาดเล็ก ผนังหนาค่อนข้างเหนียว สีน้ำตาลเข้ม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบจากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Glomus sp. สายพันธุ์ 6	อ.ตากฟ้า นครสวรรค์	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์เกิดเดี่ยวๆ รูปร่างกลม สีเหลืองถึงสีน้ำตาล ขนาด 150-425 ไมครอน ผนังหนา และคล้ายมีเมือกใสหุ้มอยู่
Glomus sp. สายพันธุ์ 7	อ.ตากฟ้า นครสวรรค์	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์เกิดเดี่ยวๆ รูปร่างกลม สีน้ำตาล ขนาดประมาณ 100-400 ไมครอน เส้นใยที่ติดกับสปอร์โค้ง เล็กน้อย มี septum
Glomus sp. สายพันธุ์ 8	อ.ลาดยาว นครสวรรค์	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์ สีน้ำตาล ขนาดเล็ก รูปร่างกลมหรือรูปไข่ เกิดเดี่ยวๆ และรวมกันอยู่เป็นกลุ่มหลวมๆ ผนังสีน้ำตาลเข้ม
Glomus sp. สายพันธุ์ 9	อ.ลาดยาว นครสวรรค์	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์สีน้ำตาล รูปร่างรูปไข่ ขนาด 100-250 ไมครอน เกิดเดี่ยวๆ เส้นใยที่ติดกับสปอร์ใส ไม่มี septum

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบจากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Glomus sp. สายพันธุ์ 10	อ.ลาดยาว นครสวรรค์	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์สีน้ำตาล เกิดเดี่ยวๆ หรือเกิดเป็นสปอโรคาร์ปหลวมๆ ขนาด 100-400 ไมครอน ฐานของเส้นใยที่ติดกับสปอร์เป็นรูปกรวย
Glomus sp. สายพันธุ์ 11	อ.ลาดยาว นครสวรรค์	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล,	คลามิโดสปอร์สีดำ ผิวมัน เกิดเดี่ยวๆ ขนาด 100-250 ไมครอน แตกง่าย ภายในมี content สีขาวขุ่น
Glomus sp. สายพันธุ์ 12	จ.ยโสธร	เวสิเคิล	สปอร์เกิดเดี่ยว และสร้างสปอโรคาร์ปในราก สปอร์ขนาดเล็กมากมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเล็กกว่า 45-250 ไมครอน ใส สะท้อนแสงแวววาว ผนังไม่เรียบ เส้นใยต่อกับสปอร์ไม่มีผนังกั้น
Glomus sp. สายพันธุ์ 13	อ.เมือง นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล,	คลามิโดสปอร์เกิดในสปอโรคาร์ปที่เกาะกันหลวมหรือเกิดเดี่ยวๆ ขนาด 100-400 ไมครอน ฐานของเส้นใยส่วนที่ติดกับสปอร์เป็นรูปกรวย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบจากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Glomus sp. สายพันธุ์ 14	อ. เมือง นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล,	คลามิโดสปอร์เกิดเดี่ยวๆ รูปร่างกลมหรือรูปไข่ขนาด 70-200 ไมครอน ผนัง 2 ชั้นติดกัน เส้นใยส่วนที่ติดสปอร์โค้งงอเล็กน้อย
Glomus sp. สายพันธุ์ 15	เขตบางเขน กรุงเทพฯ	อาร์บัสคูล, สปอร์	คลามิโดสปอร์สีดำผิวเรียบมัน ไม่สร้างสปอโรคาร์ป
Glomus sp. สายพันธุ์ 16	เขตบางเขน กรุงเทพฯ	อาร์บัสคูล, สปอร์	คลามิโดสปอร์สีน้ำตาลขนาดเล็กอยู่เป็นกลุ่ม
Glomus sp. สายพันธุ์ 17	เขตบางเขน กรุงเทพฯ	เวสิเคิล, สปอร์, อาร์บัสคูล	คลามิโดสปอร์เกิดเดี่ยวๆ สีน้ำตาลอ่อน ขนาดกลางถึงใหญ่
Glomus sp. สายพันธุ์ 18	อ. เมือง นครราชสีมา	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์สีดำ ผิวเรียบ ขนาด 100-250 ไมครอน สร้างสปอโรคาร์ปขนาดเล็ก (1-2 สปอร์) เส้นใยที่ติดกับสปอร์สีน้ำตาลอ่อน หรือใส ผนังหนา ไม่มี septum เส้นใยเรียวเล็กลง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบจากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Glomus sp. สายพันธุ์ 19	อ. เมือง นครราชสีมา	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์สีน้ำตาลขนาดเล็ก รูปร่างกลม ผนังมักมีสีน้ำตาล สร้างสปอโรคาร์ปเป็นกลุ่มหลวมๆ
Glomus sp. สายพันธุ์ 20	กิ่ง อ. วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์กลมสีน้ำตาลขนาดเล็ก สร้างสปอโรคาร์ปเป็นกลุ่มหลวมๆ
Glomus sp. สายพันธุ์ 21	กิ่ง อ. วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์เกิดเดี่ยว รูปร่างกลม สีเหลืองถึงน้ำตาล ผนังหนาเหนียว
Glomus sp. สายพันธุ์ 22	กิ่ง อ. วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์ สีดำ ผิวเรียบ ไม่สร้างสปอร์โรคาร์ป
Glomus sp. สายพันธุ์ 23	กิ่ง อ. วังน้ำเขียว นครราชสีมา	คาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์ รูปร่างกลม สีน้ำตาล ฐานเส้นใยที่ติดกับสปอร์คล้ายเป็นรูปกรวย
Glomus sp. สายพันธุ์ 24	กิ่ง อ. วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาบัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์ รูปร่างกลม สีน้ำตาล เกิดเดี่ยวๆ ขนาดประมาณ 100-250 ไมครอน เส้นใยที่ติดกับสปอร์ ไม่มีสี โค้งเล็กน้อย มี septum

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซา	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบจากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Glomus sp. สายพันธุ์ 25	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาบัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์ เกิดเดี่ยวๆ รูปร่างกลม ขนาด 150-350 ไมครอน สีน้ำตาล ผนังชั้นเดียว เส้นใยที่ติดกับสปอร์ใส หักงอเป็นมุมฉาก ไม่มี septum
Glomus sp. สายพันธุ์ 26	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาบัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สปอร์รูปร่างกลม สีน้ำตาล ขนาดเล็ก สปอร์รูปร่างกลม สีน้ำตาล ขนาดเล็ก
Glomus sp. สายพันธุ์ 27	อ.สีคิ้ว นครราชสีมา	เวสิเคิล, สปอร์	สปอร์สีขาว รูปร่างกลม ผิวเรียบ ขนาด 50-125 ไมครอน มักสร้างสปอโรคาร์ป ขนาดเล็ก (1 สปอร์) สีขาว
Glomus sp. สายพันธุ์ 28	อ.สีคิ้ว นครราชสีมา	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์เกิดเดี่ยวๆในดิน รูปร่างกลม ขนาด 100-425 ไมครอน สีน้ำตาล ผนังชั้นเดียว เส้นใยที่ติดกับสปอร์ ใส หักงอเกือบเป็นมุมฉาก ไม่มี septum
Glomus sp. สายพันธุ์ 29	เขตดลิ่งชัน กรุงเทพฯ	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์ รูปร่างกลม สีน้ำตาล ขนาด 100-400 ไมครอน เส้นใยที่ติดกับสปอร์โค้งเล็กน้อย มี septum

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชนิดของราวีเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบจากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Glomus sp. สายพันธุ์ 30	เขตบางเขน กรุงเทพฯ	เวสิเคิล	คลามิโดสปอร์ สีดำ ผิวเรียบ ขนาด 100-250 ไมครอน
Glomus sp. สายพันธุ์ 31	เขตบางเขน กรุงเทพฯ	เวสิเคิล	คลามิโดสปอร์ ขนาดเล็ก สีน้ำตาลอ่อน สร้างสปอโรคาร์ปจำนวนมากในราก
Glomus sp. สายพันธุ์ 32	อ.โชคชัย นครราชสีมา	เวสิเคิล, สปอร์	คลามิโดสปอร์สีน้ำตาล รูปร่างกลม หรือรูปไข่ ขนาด 100-250 ไมครอน สปอร์เกิดเดี่ยวๆในดิน
Glomus sp. สายพันธุ์ 33	อ.ชะอำ เพชรบุรี	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล	คลามิโดสปอร์รูปร่างกลม ขนาดเล็ก สีน้ำตาล อยู่รวมเป็นกลุ่ม
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 1	อ.ตากฟ้า นครสวรรค์	เวสิเคิล, สปอร์	สปอโรคาร์ปสีน้ำตาลเข้ม ค่อนข้างกลม มี peridium ไม่หนามาก แตกง่าย
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 2	อ.ลาดยาว นครสวรรค์	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สปอร์เกิดในสปอโรคาร์ปที่มีผนังหนา (peridium หนา) เหนียว ค่อนข้างกลม สีน้ำตาลอมเทา

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชนิดของราวิเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบจากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 3	อ.ลาดยาว นครสวรรค์	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สปอร์เกิดในสปอโรคาร์ปสีน้ำตาล ค่อนข้างกลม มี peridium ไม่หนา และสปอโรคาร์ปแตกง่าย
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 4	อ. เมือง นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สปอร์ผนังหนาเกิดในสปอโรคาร์ป รูปร่างค่อนข้างกลม สีน้ำตาลอมเทา peridium หนา เหนียว
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 5	อ. เมือง นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สปอร์สีน้ำตาล รวมกันหลวมๆ ไม่มี peridium
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 6	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สปอร์เกิดในสปอโรคาร์ป รูปร่างกลม สีน้ำตาลอมเทา ที่มีผนังหนา เหนียว
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 7	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สปอร์เกิดในสปอโรคาร์ป รูปร่างกลม สีเทา มีผนังหนา เหนียว
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 8	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	สปอร์เกิดในสปอโรคาร์ปสีน้ำตาล ผนังไม่หนา แตกง่าย
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 9	อ.โชคชัย นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล	สปอร์อยู่รวมกันเป็นสปอโรคาร์ป ก้านสปอร์รวมกันตรงกลาง ไม่มี peridium

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชนิดของ ราวีเอไมโคไรซ่า	แหล่งของตัวอย่าง	โครงสร้างที่ตรวจพบ จากตัวอย่าง	ลักษณะโครงสร้างของรา
Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 10	อ.โชคชัย นครราชสีมา	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล	สปอร์อยู่รวมกันเป็นสปอโรคาร์ป รูปร่างกลมผนังหนา สีน้ำตาลเทา ผนังสปอโรคาร์ปเหนียว
Scutellospora sp. สายพันธุ์ 1	อ.ลาดยาว นครสวรรค์	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล, สปอร์	azygospore รูปร่างกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 250-400 ไมครอน สีน้ำตาล ถึงน้ำตาลแดง เส้นใยที่ติดกับสปอร์เป็น bulbous suspensor-like cell ใส ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 35-40 ไมครอน ผนังสปอร์แยกเป็น 2 กลุ่ม
Scutellospora sp. สายพันธุ์ 2	อ.ชะอำ เพชรบุรี	อาร์บัสคูล, เวสิเคิล	azygospore กลม ขนาดใหญ่ 250-425 ไมครอน สีน้ำตาล ถึงน้ำตาลแดง ผนังสปอร์แยกเป็น 2 กลุ่ม bulbous suspensor-like cell ใส

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

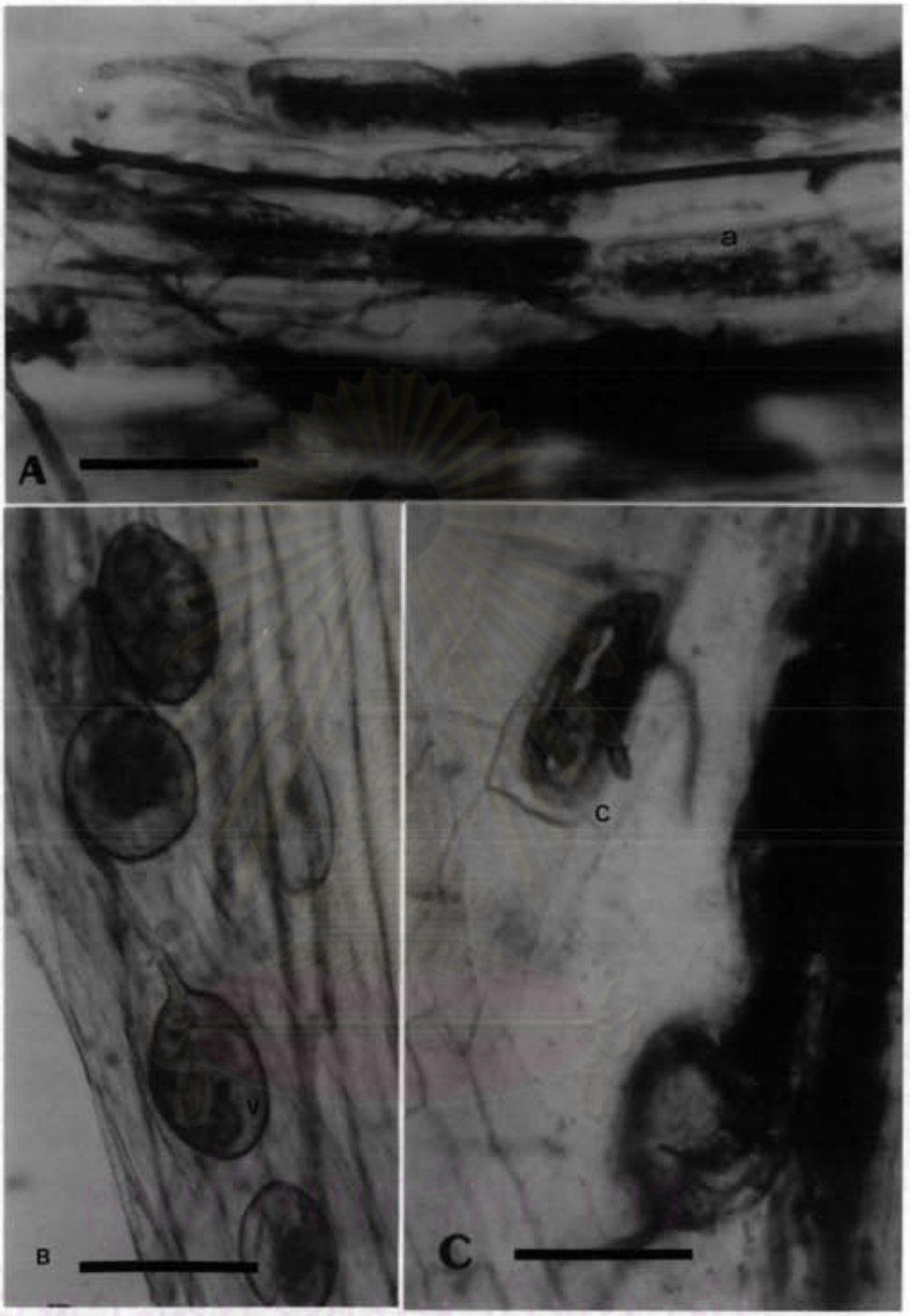

ภาพที่ 2 ลักษณะโครงสร้างของราวีเอไมโคไรซาแบบต่างๆ

(A) arbuscule (a) ในรากข้าวฟ่างจาก อ.โคกสำโรง ลพบุรี, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 70 ไมครอน

(B) vesicle (v) ในรากหอมแดง จาก ยโสธร, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 70 ไมครอน

(C) coil formation (c) เกิดจากเส้นใยราวีเอไมโคไรซา ขดกันเป็นวงในราก ข้าวฟ่างจาก อ.ตากฟ้า นครสวรรค์, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 70 ไมครอน

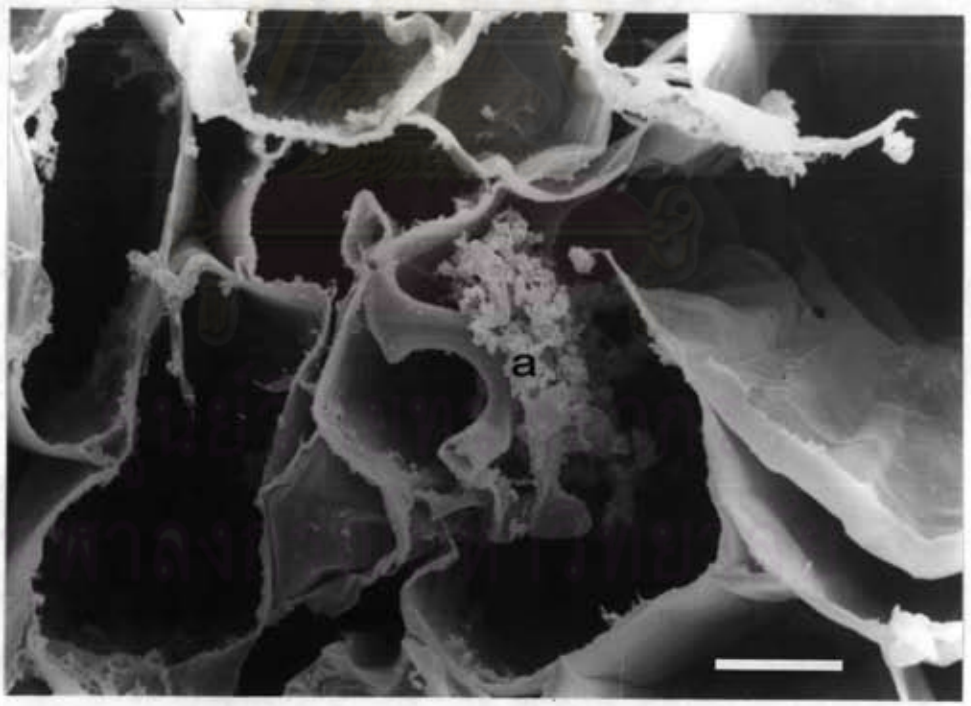

ภาพที่ 3 ภาพถ่ายจากกล้อง SEM ของรากข้าวโพด อายุ 2 สัปดาห์ ที่มีการติดเชื้อราวีเอไมโคไรซา แสดง arbuscule (a) ใน cortical cell, กำลังขยาย 1950 เท่า, bar = 10 ไมครอน

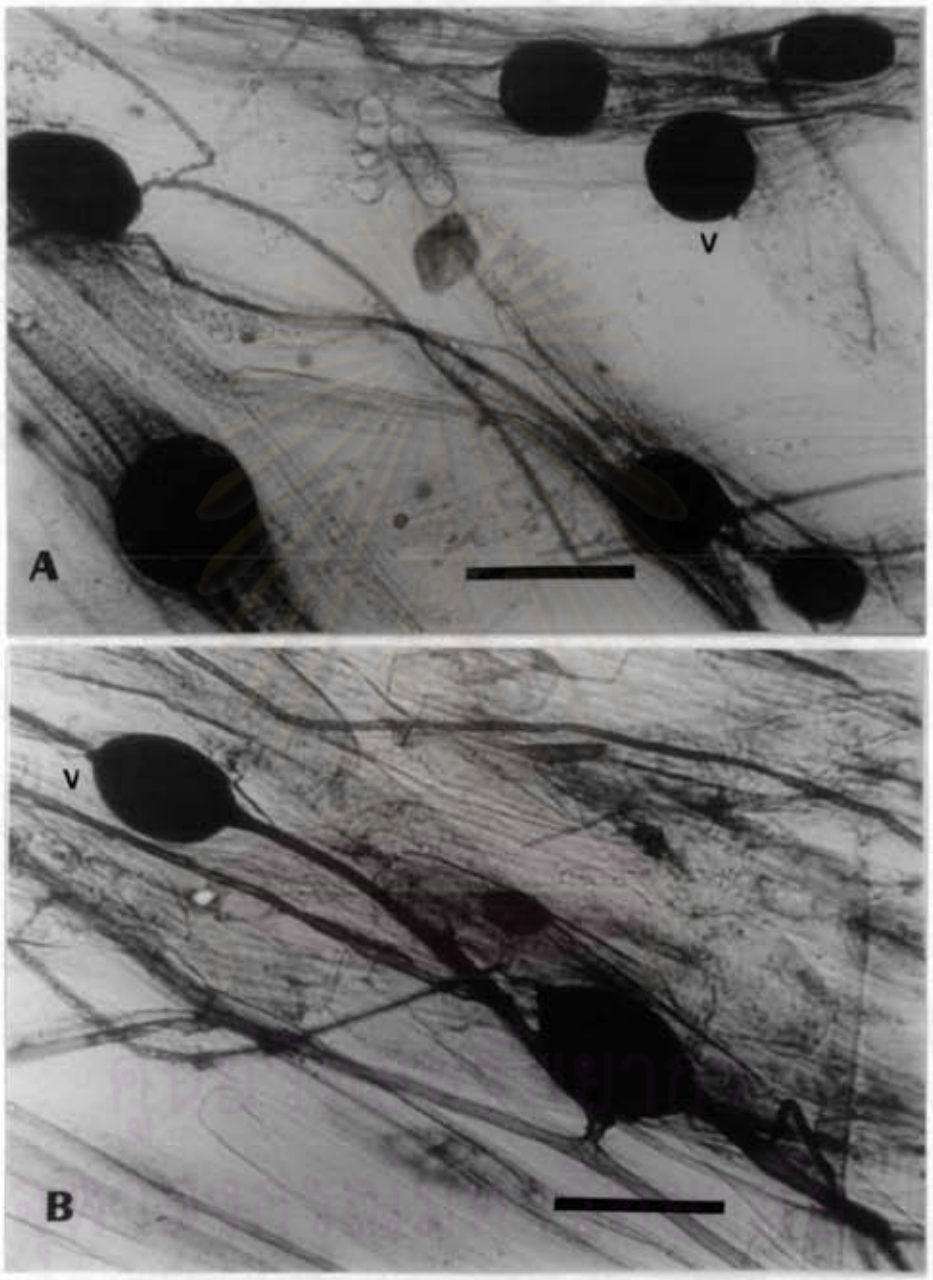

ภาพที่ 4 ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ vesicle (v) ในรากข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ อายุ 5 สัปดาห์

(A) vesicle ของรา Glomus sp.สายพันธุ์ 19, vesicle มีลักษณะกลม กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 70 ไมครอน

(B) vesicle ของรา Glomus sp.สายพันธุ์ 12, vesicle เป็นรูปไข่ กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 70 ไมครอน

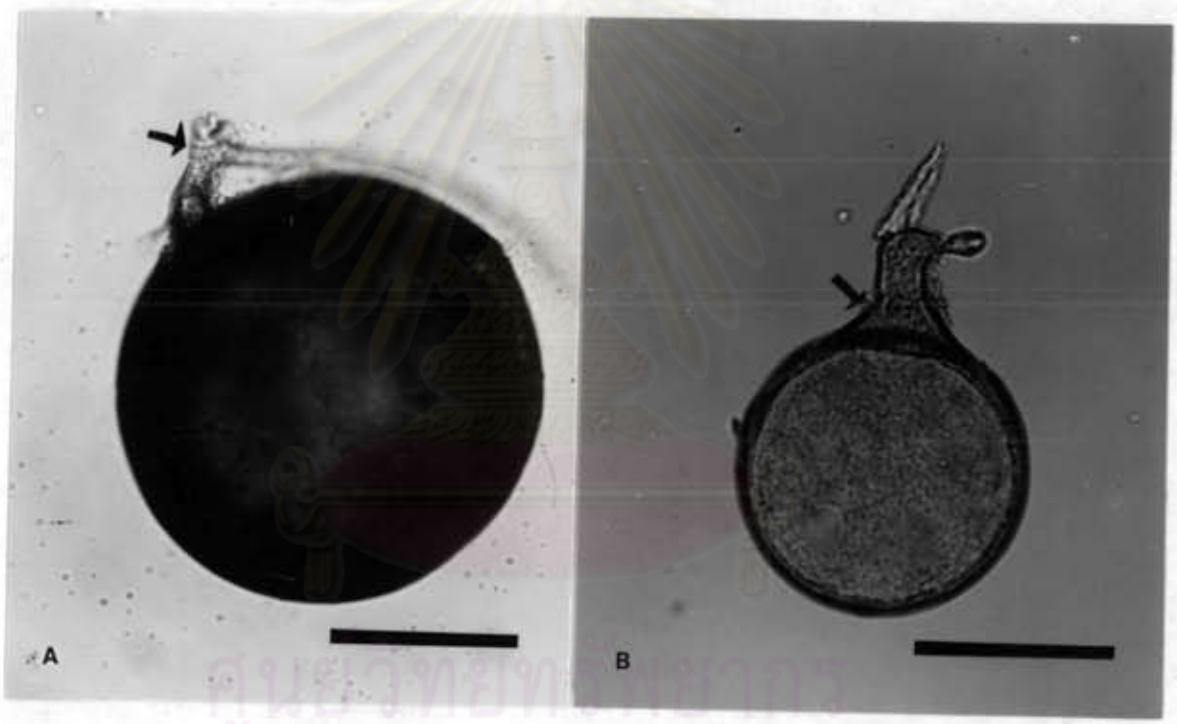

ภาพที่ 5 ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ของสปอร์ราวีเอไมโคไรซ่า Glomus sp.สายพันธุ์ 6 และสายพันธุ์ 10 ที่แยกได้จากธรรมชาติ

(A) Glomus sp.สายพันธุ์ 6 เห็น subtending hyphae งอเป็นมุม สีจาง, (ปลายลูกศรชี้), กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 80 ไมครอน

(B) Glomus sp.สายพันธุ์ 10 ฐานของเส้นใยที่เชื่อมติดกับสปอร์เป็นรูปกรวย (ปลายลูกศรชี้), กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 90 ไมครอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

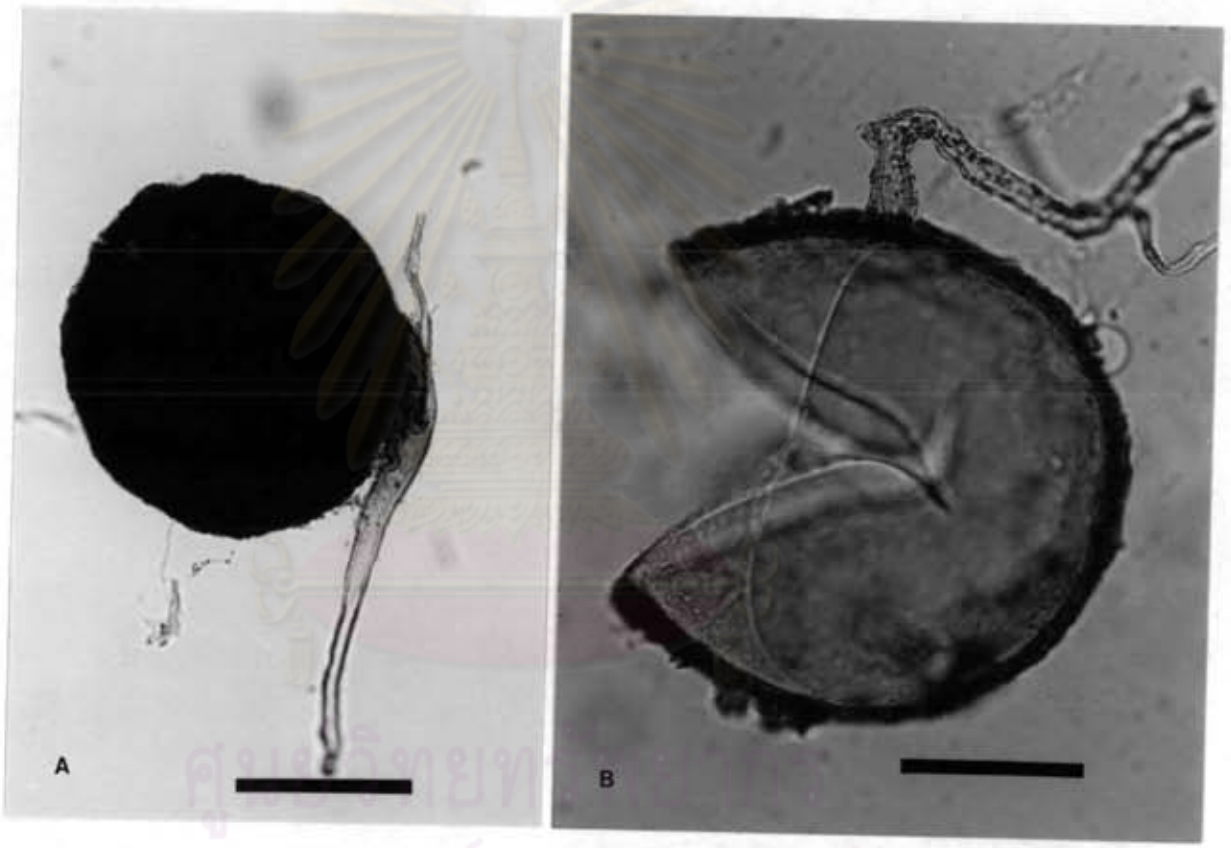

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 6 ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ของสปอร์ราวีเอไมโคไรซ่า Glomus sp.สายพันธุ์ 18 และสายพันธุ์ 25 ที่แยกได้จากธรรมชาติ

(A) Glomus sp.สายพันธุ์ 18 สปอร์สีดำ เส้นใยที่เชื่อมติดกับสปอร์ไม่มีผนังกั้น, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 70 ไมครอน

(B) Glomus sp.สายพันธุ์ 25 สปอร์ผนังบาง มีชั้นเดียวแตกง่าย, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 80 ไมครอน

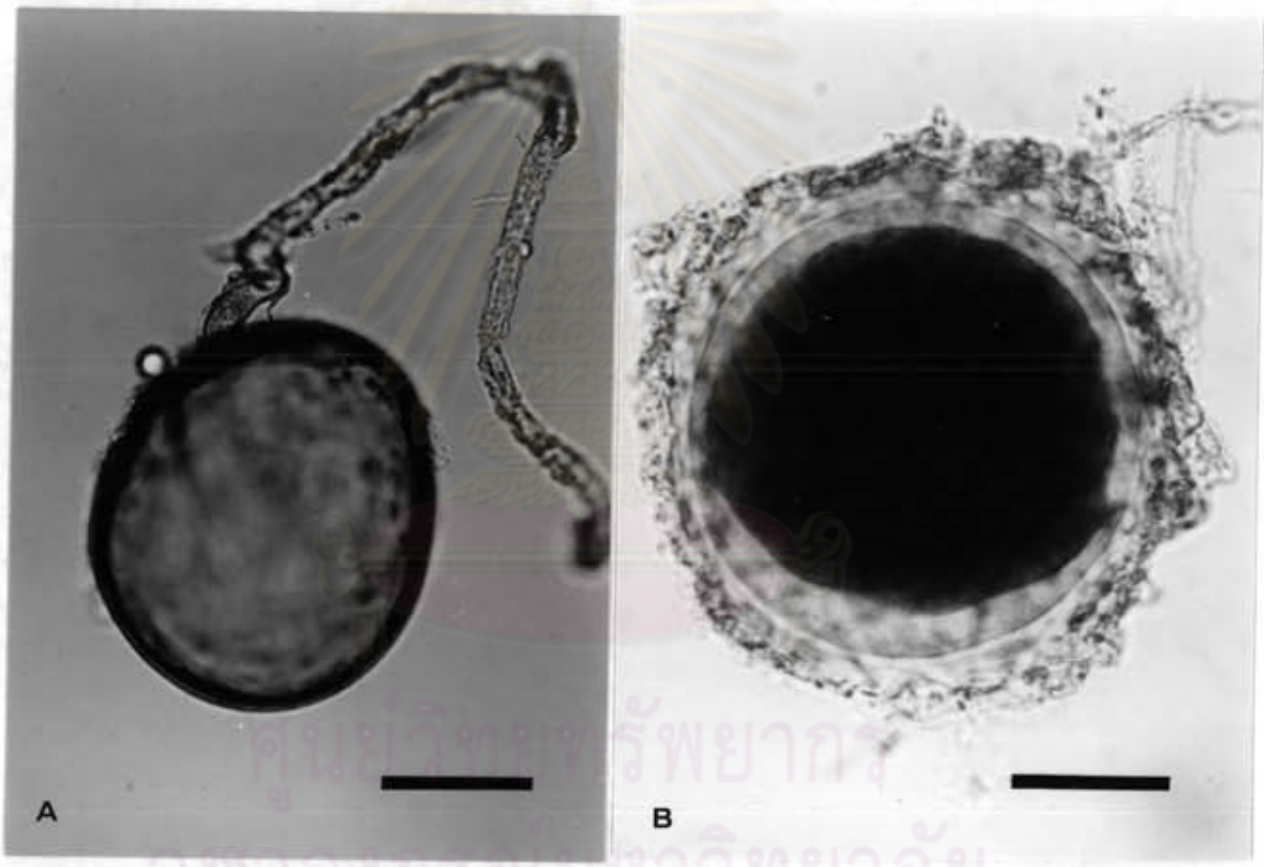

ภาพที่ 7 ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ของสปอร์ราวีเอไมโคไรซ่า Glomus sp.สายพันธุ์ 17 และสายพันธุ์ที่ 27 ที่รวบรวมได้จากธรรมชาติ

(A) Glomus sp.สายพันธุ์ 17, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 70 ไมครอน

(B) Glomus sp.สายพันธุ์ 27 สปอร์กลม ภายในติดสีน้ำเงินของ trypan blue กำลังขยาย 640 เท่า, bar = 20 ไมครอน

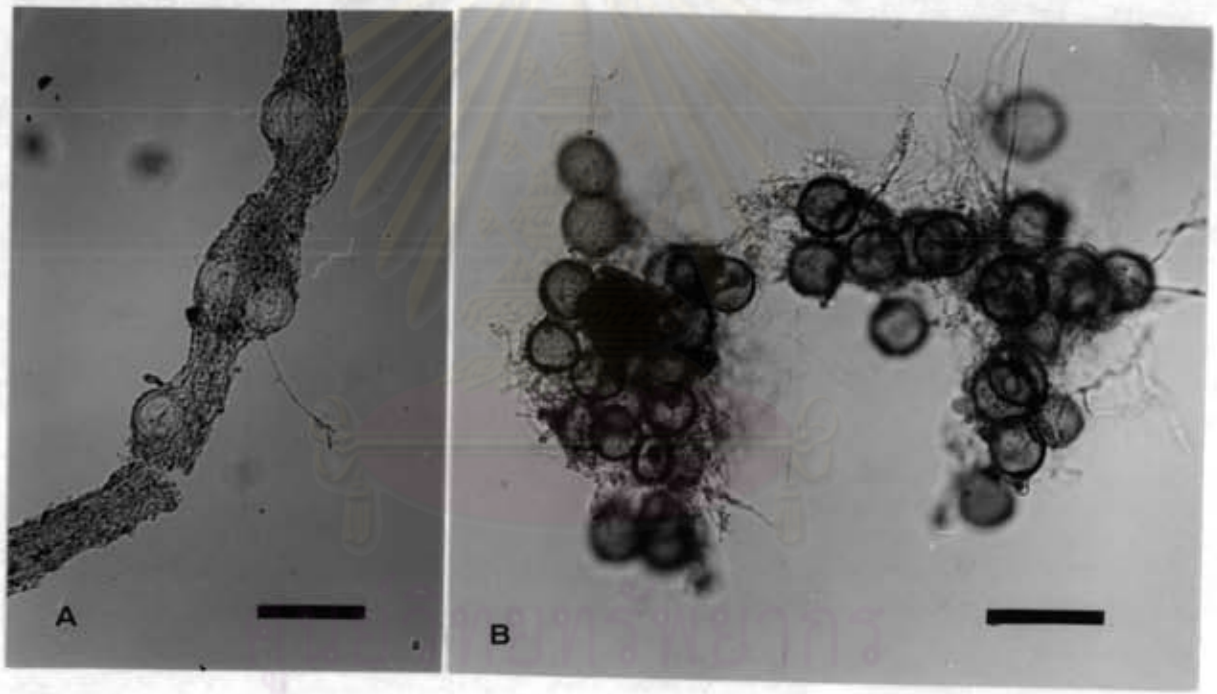

ภาพที่ 8 ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ของสปอร์ราวีเอไมโคไรซ่า Glomus sp.สายพันธุ์ 12 และสายพันธุ์ที่ 8 ที่รวบรวมได้จากธรรมชาติ

(A) Glomus sp.สายพันธุ์ 12 สร้างสปอโรคาร์ปในรากข้าวโพด กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 90 ไมครอน

(B) Glomus sp.สายพันธุ์ 8 สปอร์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม, กำลังขยาย 160 เท่า, bar = 350 ไมครอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

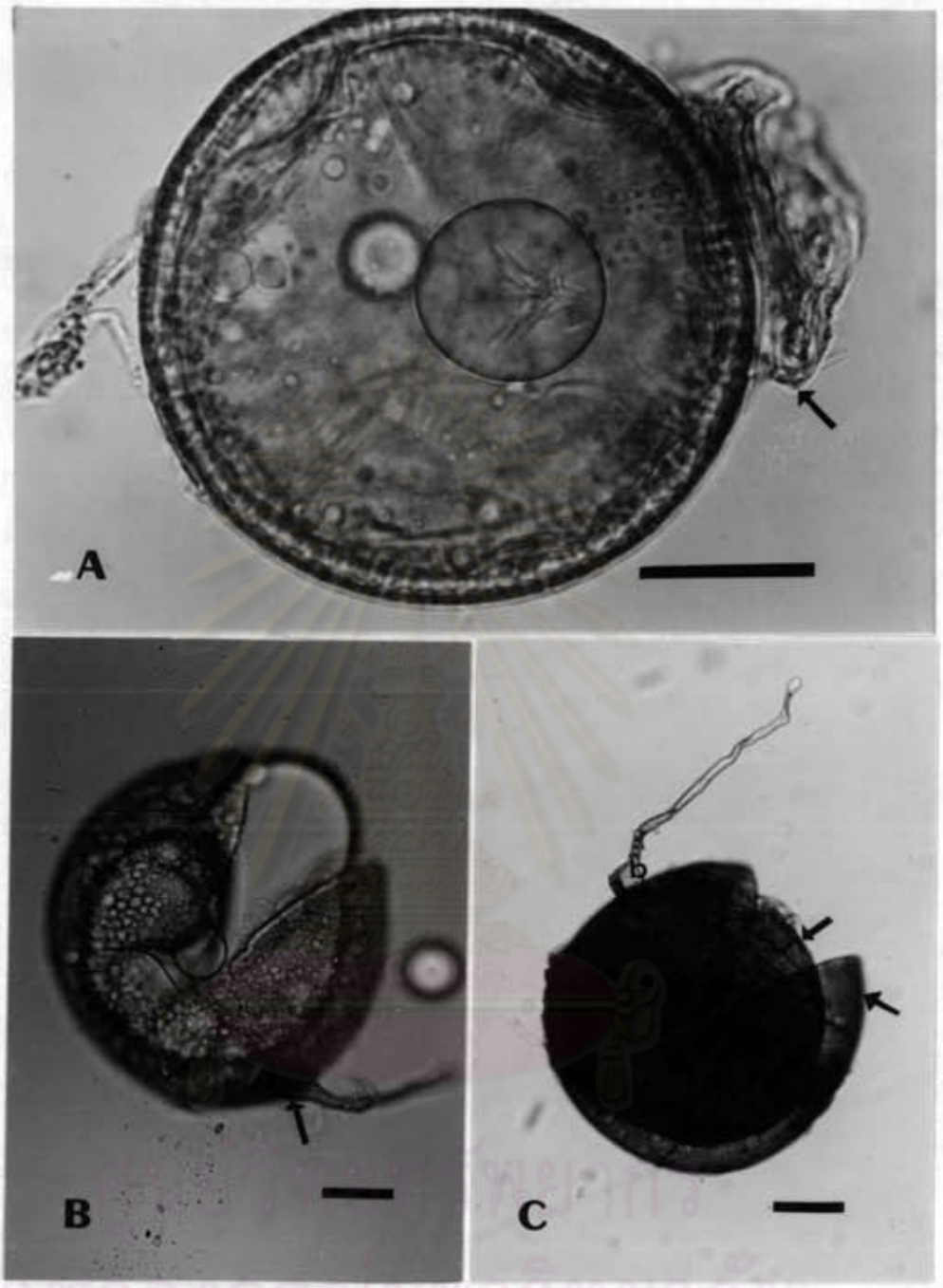

ภาพที่ 9 ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ของสปอร์ราวีเอไมโคไรซ่าชนิดต่างๆที่แยกได้จากธรรมชาติ

(A) Acaulospora sp.สายพันธุ์ 3 สปอร์ผิวไม่เรียบ เป็นสัน เห็น vesicle ติดที่ปลายเส้นใย (ปลายลูกศรชี้), กำลังขยาย 640 เท่า, bar = 40 ไมครอน

(B) Gigaspora sp.สายพันธุ์ 2 ผนังบาง มี bulbous suspensor like cell (ปลายลูกศรชี้), กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 30 ไมครอน

(C) Scutellospora sp.สายพันธุ์ 2 เกิดบน bulbous suspensor like cell (b) มีผนังอย่างน้อย 2 ชั้น (ปลายลูกศรชี้), กำลังขยาย 160 เท่า, bar = 70 ไมครอน

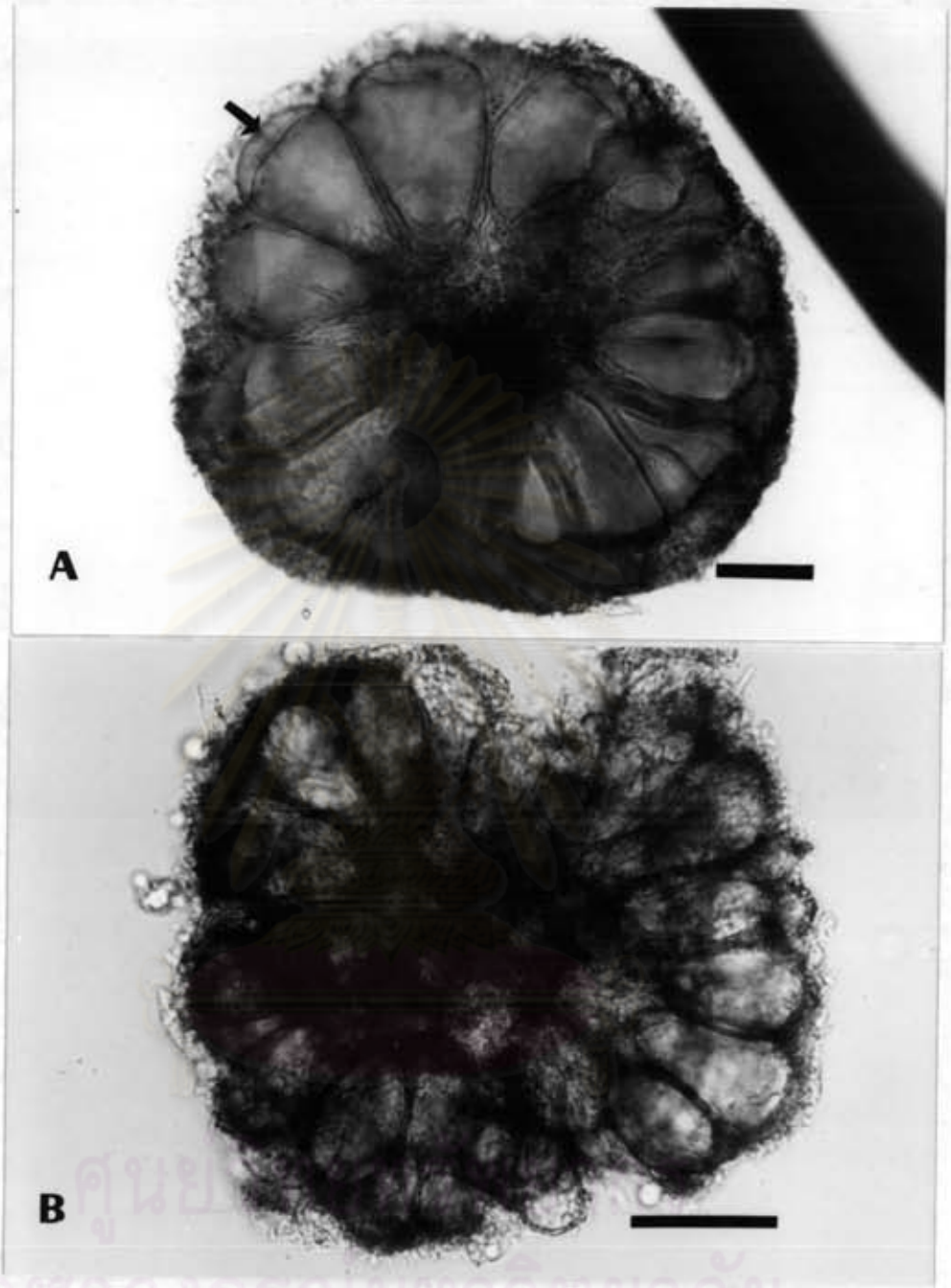

ภาพที่ 10 ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ของสปอโรคาร์ปของราวีเอไมโคไรซ่าสกุล Sclerocystis ที่แยกได้จากธรรมชาติ

(A) ภาพตัดตามขวางฝากลางสปอโรคาร์ปของ Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 4 เห็นสปอร์ผนังหนา (ปลายลูกศรชี้) อยู่กันเป็นระเบียบ, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 40 ไมครอน

(B) สปอโรคาร์ปของ Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 8 เห็นสปอร์ผนังบาง อยู่กันเป็นระเบียบ สปอร์แตกได้ง่ายเมื่อกดทับ, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 60 ไมครอน

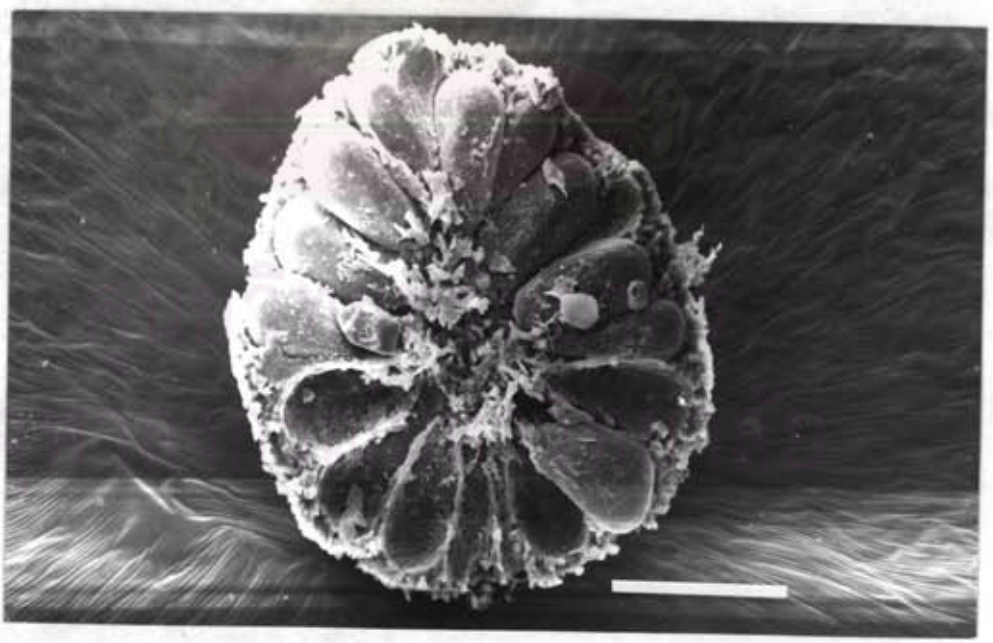

ภาพที่ 11 ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์อิเลคตรอนแบบส่องกราด (SEM) แสดงสปอโรคาร์ปของ Sclerocystis sp. สายพันธุ์ 8, กำลังขยาย 270 เท่า, bar = 100 ไมครอน

3. การเพิ่มปริมาณราวีเอไมโคไรซ่า

inoculate รากข้าวฟ่างอายุ 7 วัน ด้วยสปอร์ราวีเอไมโคไรซ่าที่ปราศจากเชื้อจุลินทรีย์ ซึ่งแยกได้จากดินจำนวน 49 ตัวอย่าง และจากพืช 5 ตัวอย่าง เมื่อข้าวฟ่างอายุได้ 12 สัปดาห์ สุ่มตัวอย่างดินปลูกและรากข้าวฟ่าง เพื่อตรวจนับสปอร์ในดินปลูก 100 กรัม และวัดเปอร์เซนต์การติดเชื้อในรากข้าวฟ่าง พบว่าราวีเอไมโคไรซ่าจำนวน 14 สายพันธุ์ เพิ่มปริมาณได้ในข้าวฟ่าง โดยมีเปอร์เซนต์การติดเชื้อในรากมากกว่า 40% และไม่มีการปนเปื้อนโดยราอื่นๆ ได้แก่ Glomus sp. สายพันธุ์ 1 สายพันธุ์ 3 สายพันธุ์ 5 สายพันธุ์ 9 สายพันธุ์ 10 สายพันธุ์ 12 สายพันธุ์ 14 สายพันธุ์ 18 สายพันธุ์ 21 สายพันธุ์ 27 สายพันธุ์ 32 Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2 Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3 และ Scutellospora sp.สายพันธุ์ 2 ซึ่งแสดงในตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า จากราวีเอไมโคไรซ่าที่สามารถเพิ่มปริมาณในข้าวฟ่างได้ 14 สายพันธุ์ มีสายพันธุ์ที่สร้างสปอร์จำนวนมากด้วย ได้แก่ Glomus sp.สายพันธุ์ 1 สายพันธุ์ 9 สายพันธุ์ 12 สายพันธุ์ 27 สายพันธุ์ 32 และ Acaulospora sp.สายพันธุ์ 2

4. การคัดเลือกราวีเอไมโคไรซ่าที่เหมาะสมกับข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 โดยคัดจากราวีเอไมโคไรซ่าที่เพิ่มปริมาณได้ในข้าวฟ่างจำนวน 14 สายพันธุ์ โดย inoculate รากแต่ละชนิดกับข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 และติดตามการติดเชื้อในรากข้าวโพดทุกสัปดาห์ พบว่า ระยะเวลาที่พบการติดเชื้อครั้งแรก และเปอร์เซนต์การติดเชื้อในรากอยู่ในช่วง 6-32 วัน และ 44-100% ตามลำดับ ตารางที่ 4 และภาพที่ 12 ดังนั้นจึงใช้หลักเกณฑ์เพื่อคัดเลือกสายพันธุ์ที่จะทดสอบกับข้าวโพด คือ มีการติดเชื้อในรากเร็ว มีเปอร์เซนต์การติดเชื้อในรากสูง หรือสร้างสปอร์โดยวิธี pot culture จำนวนมาก จึงได้คัดเลือกสายพันธุ์ที่มีสมบัติดังกล่าวไว้ 4 สายพันธุ์ ดังนี้ Glomus sp. สายพันธุ์ 9 Glomus sp. สายพันธุ์ 12 Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3 และ Acaulospora sp.สายพันธุ์ 2 ซึ่งส่วนใหญ่มีระยะการติดเชื้อครั้งแรกอยู่ในช่วง 12-14 วันหลังจากปลูกเชื้อแล้ว ยกเว้น Gigaspora sp.สายพันธุ์ 3 ที่มีจำนวนสปอร์น้อยสุด แต่มีการติดเชื้อเร็วสุด ราวีเอไมโคไรซ่า 4 สายพันธุ์ ที่คัดเลือกไว้ มีลักษณะรายละเอียด ดังนี้

Glomus sp.สายพันธุ์ 9 เป็นสายพันธุ์ที่แยกได้จากดินในแปลงข้าวโพดที่เก็บเกี่ยวแล้วในอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นแปลงข้าวโพดแบบอาศัยน้ำฝน ไม่มีการให้ปุ๋ย น้ำ และสารเคมีทางการเกษตรใดๆ สปอร์ที่คัดแยกได้มีสีน้ำตาลรูปร่างกลมถึงรูปไข่ขนาด 100-250

ไมครอน เส้นใยที่ติดกับสปอร์ใส ไม่มี septum สร้างสปอร์โดยวิธี pot culture มาก คือ 1500 สปอร์ต่อดิน 100 กรัม พบการติดเชื้อในรากข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 ครั้งแรกในเวลา 12 วัน และมีเปอร์เซนต์การติดเชื้อในราก 94% หลังจากปลูก 8 สัปดาห์ ลักษณะสปอร์และ vesicle ในรากข้าวโพด แสดงในภาพที่ 13

Glomus sp. สายพันธุ์ 12 เป็นราวีเอไมโคไรซ่าที่พบในรากหอมแดงจากจังหวัดยโสธรจากแปลงปลูกพืชสวนครัวของเกษตรกร ซึ่งไม่ได้ใส่ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตร ในรากหอมแดงตรวจพบเวสิเคิลจำนวนมาก ได้ใช้ inoculate ลงบนข้าวฟ่าง จนข้าวฟ่างอายุ 3 เดือน นำดินปลูกข้าวฟ่างมาคัดแยกสปอร์ ได้สปอร์ขนาดเล็กจำนวนมาก สวนใหญ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเล็กกว่า 45 ไมครอน รูปร่างค่อนข้างกลม ใส สะท้อนแสงแวววาว ผนังบางแตกง่าย เส้นใยที่ติดกับสปอร์ไม่มีผนังกั้น เกิดเดี่ยวๆในดิน และสร้างสปอโรคาร์ปในรากพืช เมื่อศึกษาด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเลคตรอนแบบส่องกราดพบว่า สปอร์เป็น lobe และผนังไม่เรียบ สร้างสปอร์จำนวนมากโดยวิธี pot culture ถึง 2450 สปอร์ต่อดิน 100 กรัม ตรวจพบการติดเชื้อในรากข้าวโพดครั้งแรกวันที่ 12 หลังการปลูกและมีเปอร์เซนต์การติดเชื้อในราก 92% ในสัปดาห์ที่ 8 ลักษณะสปอร์และ vesicle ในรากข้าวโพด แสดงในภาพที่ 14

Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3 แยกได้จากดินโคนต้นสักในเขตกิ่งอำเภอวังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา สปอร์เกิดเดี่ยวๆในดิน ขนาดใหญ่อยู่ในช่วง 250-425 ไมครอน เส้นใยที่เชื่อมติดกับสปอร์พองเป็นกระเปาะ (bulbous suspensor-like cell) มีเส้นใยผอมเรียวเล็กๆ ยื่นไปยังสปอร์ เป็นสายพันธุ์ที่ตรวจพบการติดเชื้อในรากข้าวโพดเร็วมาก คือ สังเกตพบ arbuscule จำนวนมากในรากข้าวโพดครั้งแรกในวันที่ 6 หลังจากปลูก และมีเปอร์เซนต์การติดเชื้อในรากสูงถึง 100% ในสัปดาห์ที่ 8 ลักษณะสปอร์และ arbuscule ในรากข้าวโพด แสดงในภาพที่ 15 และ 16

Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2 คัดแยกได้จากดินในถุงเพาะชำหม่อนไผ่ที่รวบรวมจากศูนย์วิจัยหม่อนไหมนครราชสีมา อ.เมือง จ.นครราชสีมา สร้างสปอร์เดี่ยวๆในดิน ไม่มีก้านสปอร์เกิดติดกับด้านข้างของเส้นใย ปลายเส้นใยมีเวสิเคิล ผนังบาง ใสถึงขาว สปอร์สีใสถึงขาว รูปร่างกลมขนาด 100-250 ไมครอน ผิวสปอร์ไม่เรียบ มีลักษณะเป็นหลุมเล็กๆ สร้างสปอร์จำนวนมากในข้าวฟ่างอายุ 12 สัปดาห์ โดยวิธี pot culture 1152 สปอร์ต่อดิน 100 กรัม พบการติดเชื้อในรากข้าวโพดครั้งแรกในวันที่ 12 และมีเปอร์เซนต์การติดเชื้อในราก 98% ในสัปดาห์ที่ 8 แสดงในภาพที่ 17

ตารางที่ 3 จำนวนสปอร์ราวีเอไมโคไรซ่าชนิดต่างๆ ที่แยกได้จากดิน ที่ปลูกข้าวฟ่าง อายุ 12 สัปดาห์ โดยวิธี pot culture

ราวีเอไมโคไรซ่า	จำนวนสปอร์ต่อดิน 100 กรัม (สปอร์)
Glomus sp. สายพันธุ์ 1	960
Glomus sp. สายพันธุ์ 3	400
Glomus sp. สายพันธุ์ 5	180
Glomus sp. สายพันธุ์ 9	1500
Glomus sp. สายพันธุ์ 10	170
Glomus sp. สายพันธุ์ 12	2450
Glomus sp. สายพันธุ์ 14	98
Glomus sp. สายพันธุ์ 18	115
Glomus sp. สายพันธุ์ 21	280
Glomus sp. สายพันธุ์ 27	664
Glomus sp. สายพันธุ์ 32	540
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2	1152
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3	154
Scutellospora sp. สายพันธุ์ 2	75

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ผลการติดเชื้อราวีเอไมโคไรซ่าในรากข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 ในระยะเวลาต่างๆกับหลังการปลูก

ราวีเอไมโคไรซ่า	ระยะเวลาตรวจพบการติดเชื้อครั้งแรก (วัน)	การติดเชื้อราวีเอไมโคไรซ่าในรากข้าวโพด(%)					
		สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	สัปดาห์ที่ 5	สัปดาห์ที่ 6	สัปดาห์ที่ 8
Glomus sp. สายพันธุ์ 1	13	2	7	18	42	64	91
Glomus sp. สายพันธุ์ 3	17	0	5	12	21	41	81
Glomus sp. สายพันธุ์ 5	23	0	0	5	8	15	52
Glomus sp. สายพันธุ์ 9	12	4	7	16	37	57	94
Glomus sp. สายพันธุ์ 12	12	4	13	37	59	72	92
Glomus sp. สายพันธุ์ 14	28	0	0	2	11	29	51
Glomus sp. สายพันธุ์ 18	20	0	4	16	32	55	75
Glomus sp. สายพันธุ์ 21	19	0	3	10	12	21	60
Glomus sp. สายพันธุ์ 27	14	0	5	15	30	41	88
Glomus sp. สายพันธุ์ 32	17	0	2	4	10	30	72
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2	12	2	13	28	54	75	98
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3	6	10	21	48	73	80	100
Scutellospora sp. สายพันธุ์ 2	32	0	0	0	5	14	44

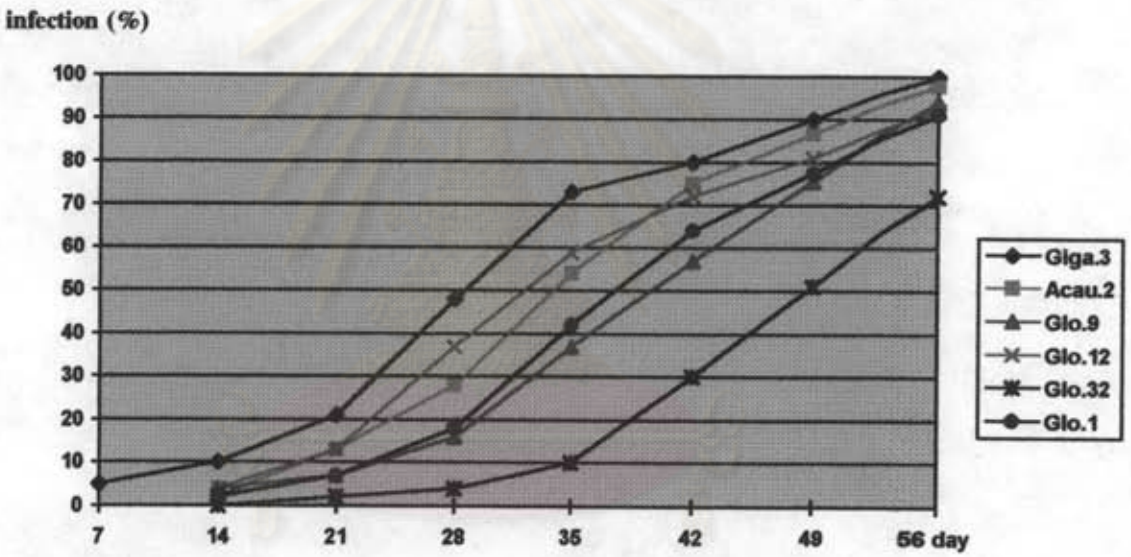

ภาพที่ 12 การติดเชื้อในรากข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 ของราวีเอไมโคไรซา ชนิดต่างๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

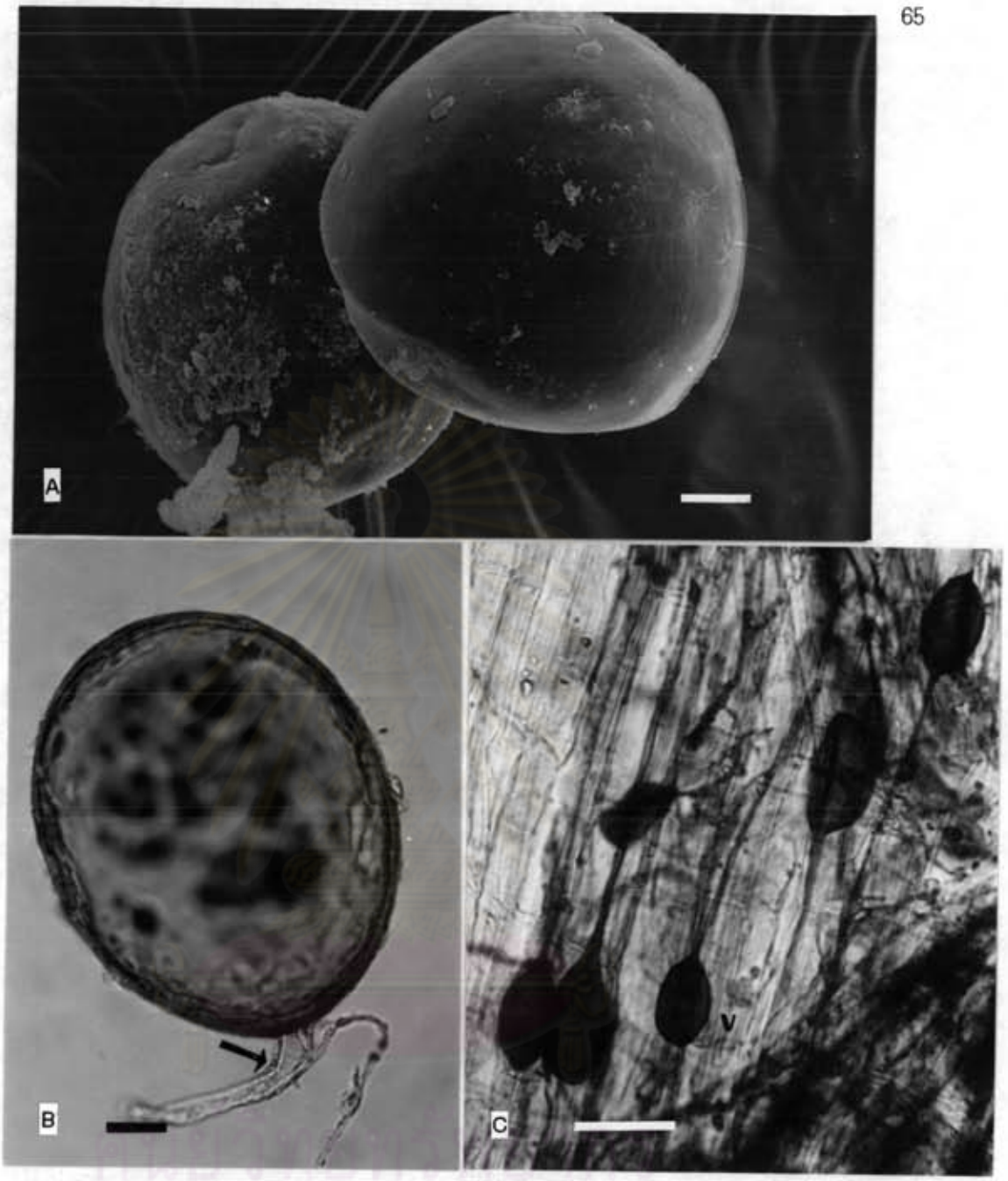

ภาพที่ 13 ลักษณะสปอร์ Glomus sp. สายพันธุ์ 9 และ vesicle ในรากข้าวโพดที่ติดเชื้อ Glomus sp. สายพันธุ์ 9

(A) ภาพถ่ายจากกล้อง SEM สังเกตผิวของสปอร์เรียบ, กำลังขยาย 1350 เท่า, bar = 10 ไมครอน

(B) ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์แสดงสปอร์และ subtending hyphae (ปลายลูกศรชี้) กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 30 ไมครอน

(C) vesicle (v) รูปไข่ ในรากข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922, กำลังขยาย 160 เท่า, bar = 70 ไมครอน

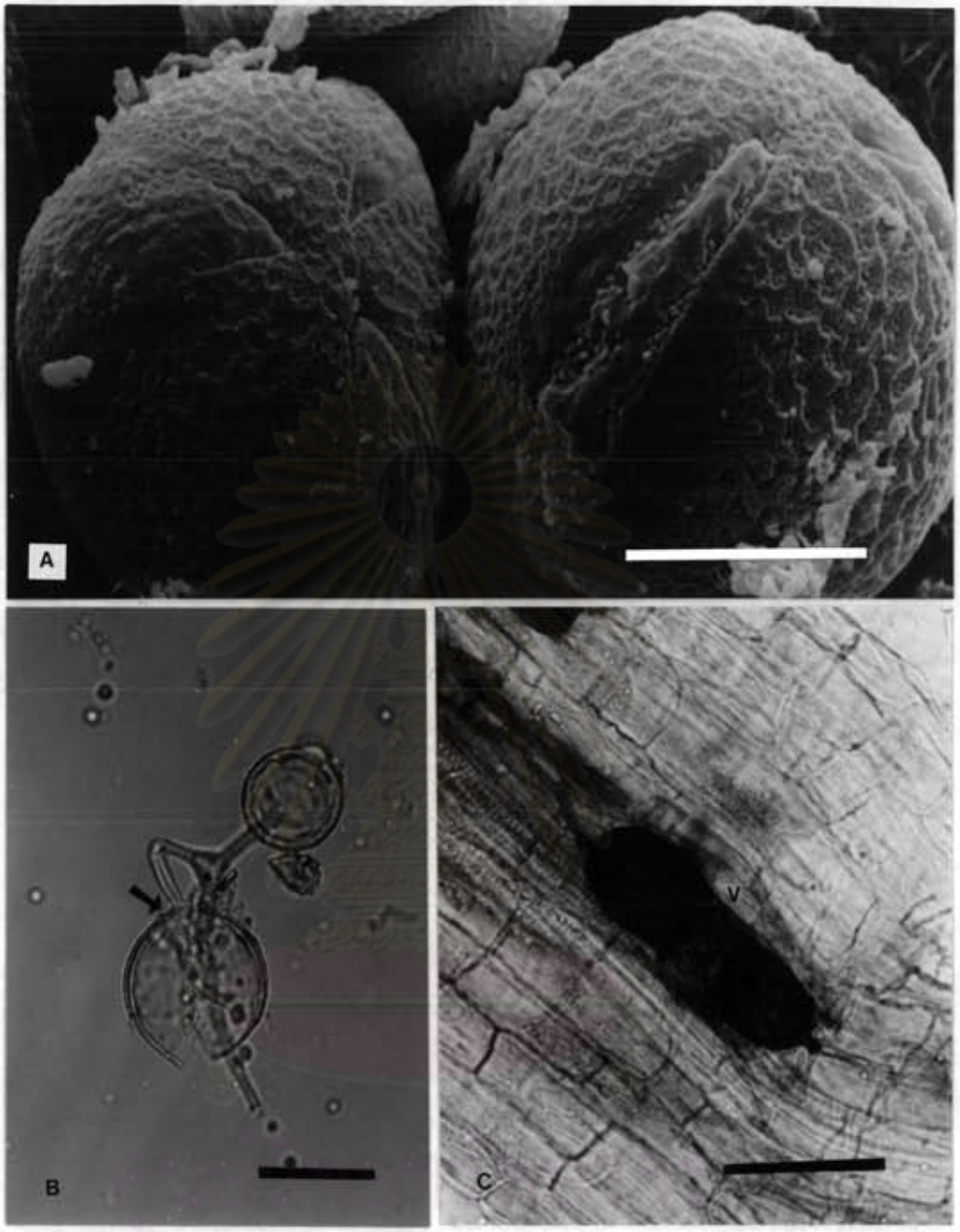

ภาพที่ 14 ลักษณะสปอร์ Glomus sp. สายพันธุ์ 12 และ vesicle ในรากข้าวโพดที่ติดเชื้อ Glomus sp. สายพันธุ์ 12

(A) ภาพถ่ายจากกล้อง SEM เห็นสปอร์เป็น lobe ผิวไม่เรียบ และมี ridge, กำลังขยาย 4500 เท่า, bar = 10 ไมครอน

(B) ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ สปอร์ผนังบาง รูปร่างกลม subtending hyphae ไม่มีผนังกั้น (ปลายลูกศรชี้), กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 20 ไมครอน

(C) vesicle (v) ในรากข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 55 ไมครอน

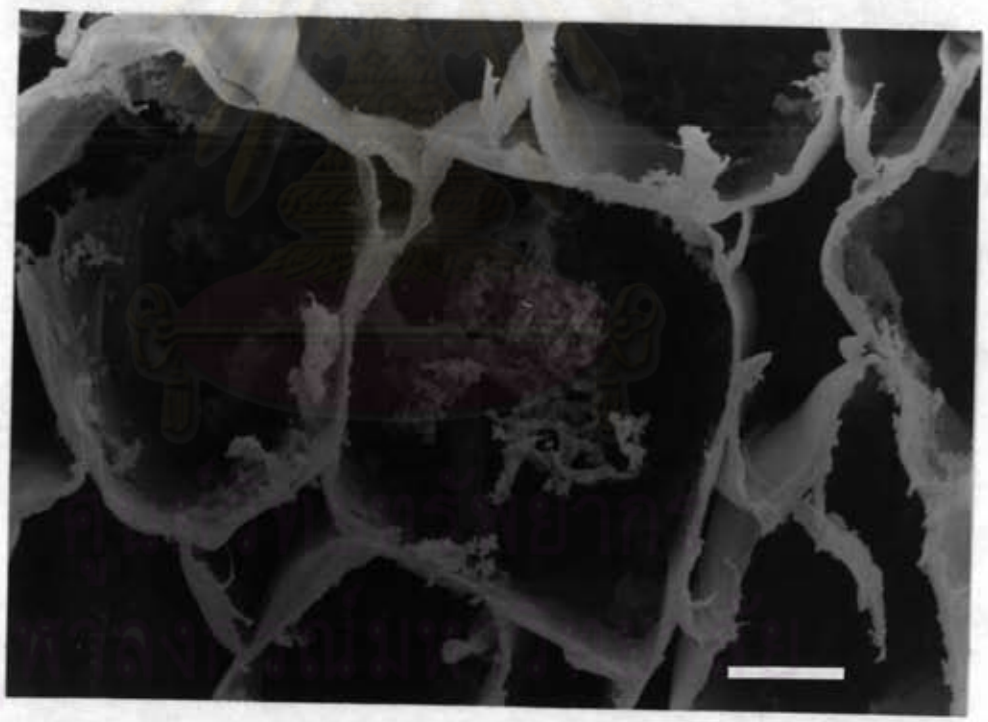

ภาพที่ 15 ลักษณะสปอร์และโครงสร้างของ Gigaspora sp.สายพันธุ์ 3 จากดินแปลงปลูกสักกิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา ภาพถ่ายจากกล้อง SEM แสดง arbuscule (a) ภายในเซลชั้นคอร์เท็กซ์ของรากข้าวโพด, กำลังขยาย 1950 เท่า, bar=10 ไมครอน

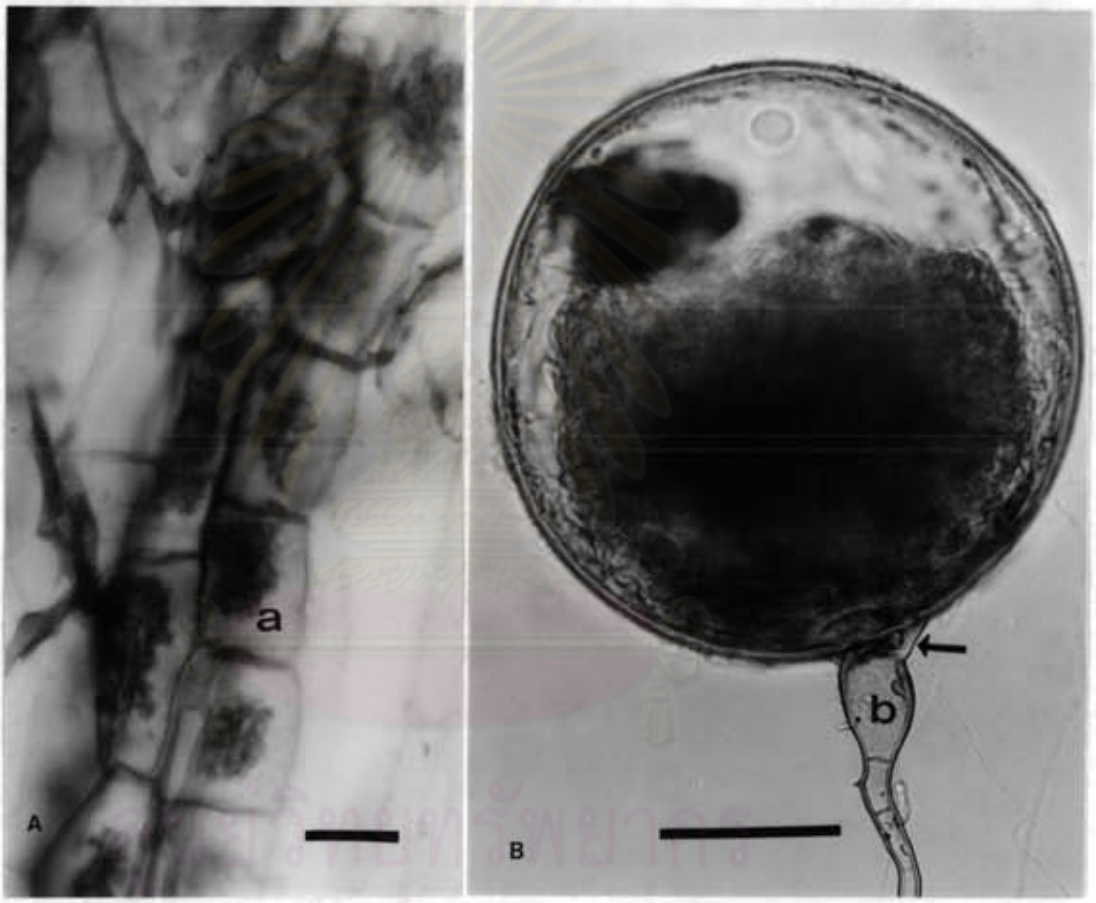

ภาพที่ 16 ลักษณะสปอร์และโครงสร้างของ Gigaspora sp.สายพันธุ์ 3 จากดินแปลงปลูกสักกิ่ง อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา

(A) ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ แสดง arbuscule (a) ติดสีน้ำเงินเข้มอยู่ภายในเซลชั้นคอร์เท็กซ์, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 35 ไมครอน

(B) แสดงภาพสปอร์เกิดบน bulbous suspensor like cell (b) เห็นเส้นใยผอมเรียวเล็ก ยื่นจาก hyphae ไปยังสปอร์ชัดเจน (ปลายลูกศรชี้), กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 90 ไมครอน

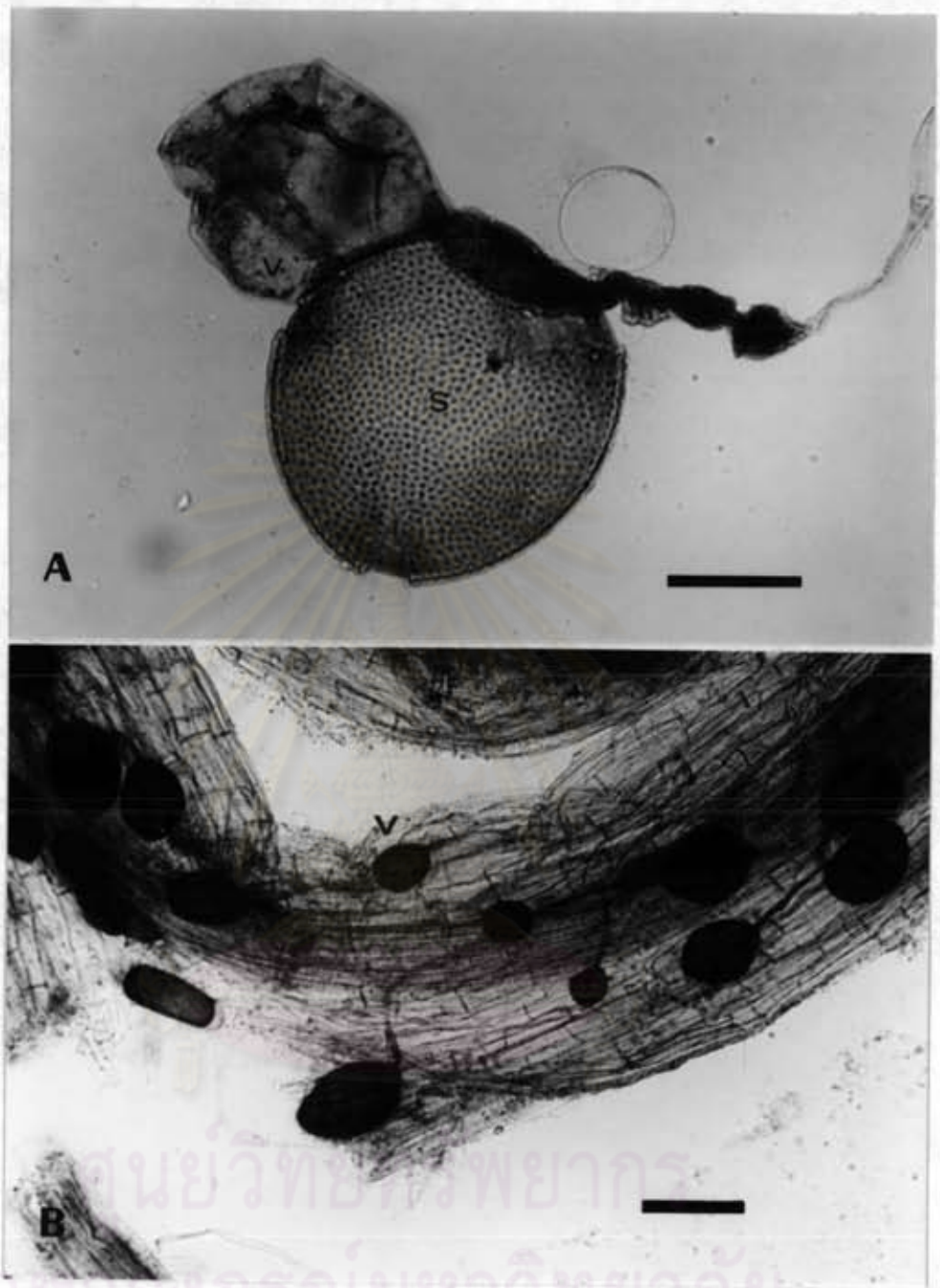

ภาพที่ 17 ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์แสดงลักษณะสปอร์ vesicle ที่ปลายเส้นใยของ Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2 และ vesicle ในรากข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922

(A) spore (s) และ vesicle (v) ที่ปลายเส้นใย ติดสีน้ำเงินของ trypan blue ผิวสปอร์ไม่เรียบ สปอร์ไม่มีก้าน, กำลังขยาย 320 เท่า, bar = 60 ไมครอน

(B) vesicle (v) รูปไข่ ติดสีน้ำเข้มของ trypan blue ในรากข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 ที่ติดเชื้อ Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2, กำลังขยาย 160 เท่า, bar = 75 ไมครอน

5. การหาปริมาณ inoculum ที่เหมาะสมของราวี เอไมโคไรซ่าสายพันธุ์ที่คัดเลือกแล้ว

นำราวี เอไมโคไรซ่าที่คัดเลือกแล้ว 4 สายพันธุ์มาทดสอบเพื่อหาปริมาณที่ เหมาะสมที่จะใช้เป็น inoculum โดยตรวจนับจำนวนสปอร์แต่ละสายพันธุ์ในดินปลูก 100 กรัม ใช้ดินปลูกซึ่งมีทั้งสปอร์และรากข้าวฟ่างที่มีการติดเชื้อราวี เอไมโคไรซ่าแต่ละชนิด นำมาเป็น inoculum ในปริมาณต่างๆกันคือ 25,50,100 และ 200 กรัม โดยเปรียบเทียบกับชุดควบคุมที่ เติมเชื้อแต่ละชนิดที่ผ่านการอบไอน้ำฆ่าเชื้อแล้วหนัก 200 กรัมเป็น inoculum ตรวจการติดเชื้อในรากข้าวโพดอายุ 8 สัปดาห์ ผลการทดสอบแสดงในตารางที่ 5 และภาพที่ 18 จะเห็นว่ารา Glomus sp. สายพันธุ์ 9 ใช้ inoculum เพียง 50 กรัมซึ่งมีจำนวนสปอร์ประมาณ 140 สปอร์ ตรวจพบการติดเชื้อถึง 70.25% ไม่ต่างจากเมื่อใช้ inoculum มากถึง 100 และ 200 กรัม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เช่นเดียวกับเชื้อ Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2 ใช้ inoculum เพียง 50 กรัม ก็ตรวจพบการติดเชื้อในรากถึง68.25% ไม่ต่างจากการใช้ inoculum 100 และ 200 กรัม Glomus sp.สายพันธุ์ 12 ต้องใช้ inoculum มากถึง 100 กรัม จึงทำให้มีการติดเชื้อในรากสูงแตกต่างจากเมื่อใช้ inoculum 25 และ 50 กรัม Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3 ต้องใช้ inoculum ถึง 200 กรัม จึงทำให้มีการติดเชื้อในรากข้าวโพดสูงสุด 66.25% ดังนั้นจึงใช้ปริมาณ inoculum ของราแต่ละสายพันธุ์ ดังนี้คือ Glomus sp.สายพันธุ์ 9 Acaulospora sp.สายพันธุ์ 2 Glomus sp.สายพันธุ์ 12 และ Gigaspora sp.สายพันธุ์ 3 ใช้ปริมาณ inoculum 50, 50, 100 และ 200 กรัม ตามลำดับ

6. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของราวี เอไมโคไรซ่าชนิดต่างๆ ต่อการเจริญของข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922

ได้เปรียบเทียบประสิทธิภาพของราวี เอไมโคไรซ่า 4 สายพันธุ์ คือ Glomus sp. สายพันธุ์ 9 Glomus sp.สายพันธุ์ 12 Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3 และ Acaulospora sp.สายพันธุ์ 2 ใส่ปริมาณ inoculum ตามผลการทดลองในข้อที่ 4 กับข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 โดยวัดความสูงของต้นทุก 10 วัน และหลังจากปลูกได้ 70 วัน ตรวจหาพารามิเตอร์ดังนี้ น้ำหนักฝักแห้ง น้ำหนักแห้งของต้นและราก วัดเปอร์เซนต์การติดเชื้อในราก ตรวจนับสปอร์ในดิน โดยเปรียบเทียบการเจริญกับชุดควบคุมที่ใส่ inoculum ซึ่งอบไอน้ำฆ่าเชื้อแล้ว หนัก 200 กรัม

ผลการทดลองแสดงในตารางที่ 6 และภาพที่ 19-20 จะเห็นได้ว่าข้าวโพดที่ใสรา Glomus sp. สายพันธุ์ 9 มีน้ำหนักแห้งของฝักและน้ำหนักแห้งของต้นสูงสุดคือ 34.85 และ 51.25 กรัม มากกว่าข้าวโพดที่ใสรา Gigaspora sp.สายพันธุ์ 3 19.4 และ 22.1% ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมากกว่าข้าวโพดชุดควบคุมเป็น 15.74 และ 13.71% สำหรับข้าวโพดที่ใสรา Acaulospora sp.สายพันธุ์ 2 ข้าวโพดที่ใสรา Glomus sp. สายพันธุ์ 12 และข้าวโพดชุดควบคุม แม้จะมีผลผลิตน้ำหนักแห้งของต้นและน้ำหนักฝักแห้งมากกว่าวิธีการที่ใสเชื้อ Gigaspora sp.สายพันธุ์ 3 แต่ก็ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(ภาพที่ 21)

ผลการติดเชื้อราวีเอไมโคไรซ่าในรากข้าวโพดพบว่าข้าวโพดที่ใสรา Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3 มีเปอร์เซนต์การติดเชื้อในรากมากที่สุด คือ 67.2% ซึ่งมากกว่า ข้าวโพดที่ใสรา Acaulospora sp.สายพันธุ์ 2 Glomus sp. สายพันธุ์ 9 และ Glomus sp.สายพันธุ์ 12 และข้าวโพดในชุดควบคุมที่มีการติดเชื้อในราก 58.0, 53.0, 37.76 และ 4.1% ตามลำดับ การติดเชื้อราวีเอไมโคไรซ่าทุกสายพันธุ์ มีปริมาณมากกว่าในข้าวโพดชุดควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (ตารางที่ 6)

สวนการสร้างสปอร์นั้น Acaulospora sp.สายพันธุ์ 2 สร้างสปอร์ในดินมากที่สุดคือ 965 สปอร์ต่อดิน 100 กรัม และมากกว่าราวีเอไมโคไรซ่าชนิดอื่นๆรวมทั้งข้าวโพดที่ไม่ใสเชื้อรา รา Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3 แม้มีเปอร์เซนต์การติดเชื้อในรากมากที่สุดแต่สร้างสปอร์น้อยกว่าสายพันธุ์อื่นๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 6)

สำหรับผลของราวีเอไมโคไรซ่าต่อความสูงของต้นข้าวโพดแสดงในตารางที่ 7 พบว่าหลังจากใสเชื้อ 50 วัน ข้าวโพดที่ใสรา Glomus sp.สายพันธุ์ 12 Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2 และ Glomus sp.สายพันธุ์ 9 มีความสูงของต้นสูงกว่าข้าวโพดชุดควบคุมและข้าวโพดที่ใสรา Gigaspora sp.สายพันธุ์ 3 และมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คือมีความสูงของต้นเฉลี่ย 359.6, 352.1 และ 348.8 มิลลิเมตร ตามลำดับ มากกว่าข้าวโพดชุดควบคุมซึ่งสูงเท่ากับ 293.1 มิลลิเมตร ส่วนข้าวโพดซึ่งใสรา Glomus sp.สายพันธุ์ 3 มีความสูงของต้นน้อยที่สุด คือ 272.5 มิลลิเมตร และนับตั้งแต่ข้าวโพดอายุได้ 50 วัน จนถึงวันเก็บเกี่ยวซึ่งข้าวโพดมีอายุ 70 วัน ข้าวโพดที่ใสรา Glomus sp.ทั้ง 2 สายพันธุ์ และที่ใสรา Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2 ยังคงมีความสูงของต้นมากกว่าข้าวโพดชุดควบคุม และข้าวโพดที่ใสรา Gigaspora sp.

ตารางที่ 5 ผลของปริมาณ inoculum* ของราวี่เอไมโคไรซ่าต่อการติดเชื้อในรากข้าวโพด (เฉลี่ยจาก 4 ซ้ำ)

ปริมาณของ inoculum	การติดเชื้อในราก (%)			
	Glomus sp. สายพันธุ์ 9	Glomus sp. สายพันธุ์ 12	Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3	Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2
ชุดควบคุม	0.5 c	1.25 c	1.0 d	0.5 c
inoculum 25 กรัม	40.25 b	28.25 b	30.5 c	45.75 b
inoculum 50 กรัม	70.25 a	32.5 b	46.75 b	68.75 a
inoculum 100 กรัม	77.25 a	65.5 a	54.75 b	79.25 a
inoculum 200 กรัม	79.0 a	60.25 a	66.25 a	78.75 a
CV (%)	18.8	27.7	17.4	12.4

ตัวอักษรที่เหมือนกันในแต่ละแถวไม่มีความแตกต่างในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

* จำนวนสปอร์ต่อ inoculum 100 กรัมของราวี่เอไมโคไรซ่าชนิดต่างๆ

Glomus sp. สายพันธุ์ 9	280	สปอร์
Glomus sp. สายพันธุ์ 12	470	สปอร์
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3	60	สปอร์
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2	320	สปอร์

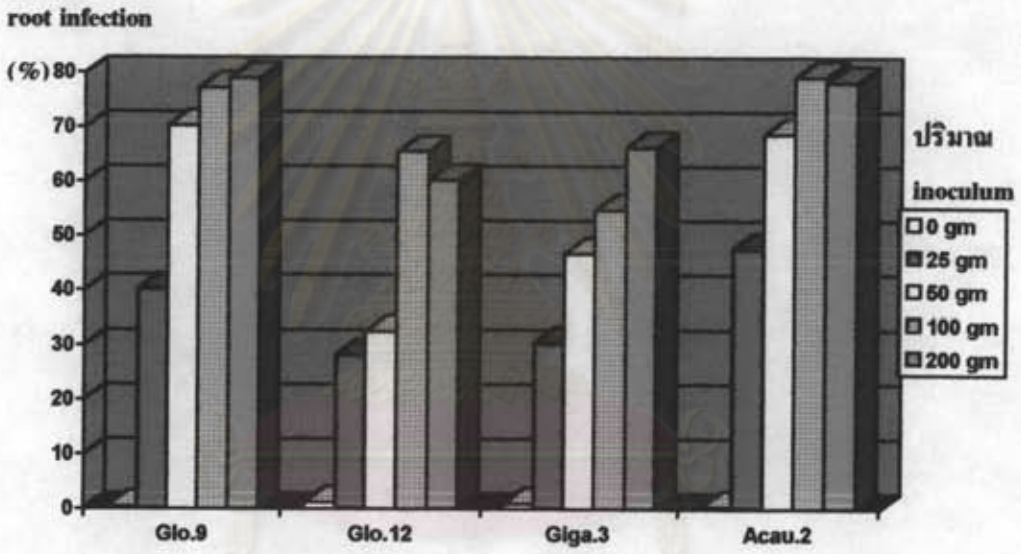

ภาพที่ 18 ผลของปริมาณ inoculum ของรา Glomus sp. สายพันธุ์ 9, Glomus sp.สายพันธุ์ 12,Gigaspora sp.สายพันธุ์ 3 และ Acaulospora sp.สายพันธุ์ 2 ต่อการติดเชื้อในรากข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922

ตารางที่ 6 น้ำหนักแห้งของฝัก ต้นและราก เปอร์เซนต์การติดเชื้อในราก และ จำนวนสปอร์ในดินปลูกในข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 ภายหลังใส่เชื้อราวี่เอไมโคไรซ่าชนิดต่างๆ เป็นเวลา 80 วัน (เฉลี่ยจาก 5 ซ้ำ)

ราวี่เอไมโคไรซ่า	น้ำหนักแห้ง (กรัม/ต้น)			การติดเชื้อในราก (%)	สปอร์ในดิน (สปอร์)
	ฝัก	ต้น	ราก		
control (ชุดควบคุม)	30.11 ab	45.07 ab	34.11 a	4.1 d	0 d
Glomus sp. สายพันธุ์ 9	34.85 a	51.25 a	23.59 c	53.0 b	259 c
Glomus sp. สายพันธุ์ 12	30.64 ab	46.81 ab	25.49 bc	37.76 c	435 b
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3	29.18 b	41.97 b	30.17 ab	67.2 a	43 d
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2	33.04 a	47.87 ab	24.47 bc	58.0 b	965 a
CV (%)	11.6	9.6	15.7	15.5	17.8

ตัวอักษรที่เหมือนกันในแต่ละแถวไม่มีความแตกต่างในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

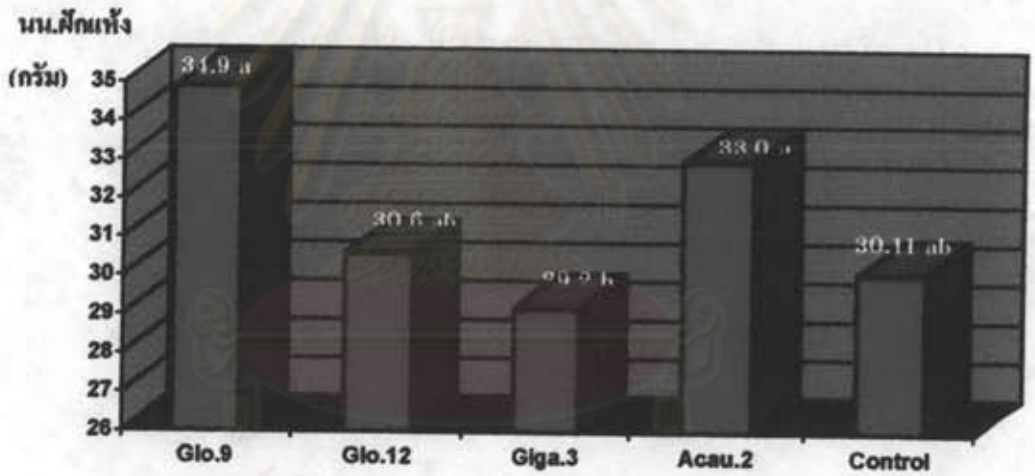

ภาพที่ 19 น้ำหนักแห้ง(กรัม) ของฝักข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 อายุ 80 วัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

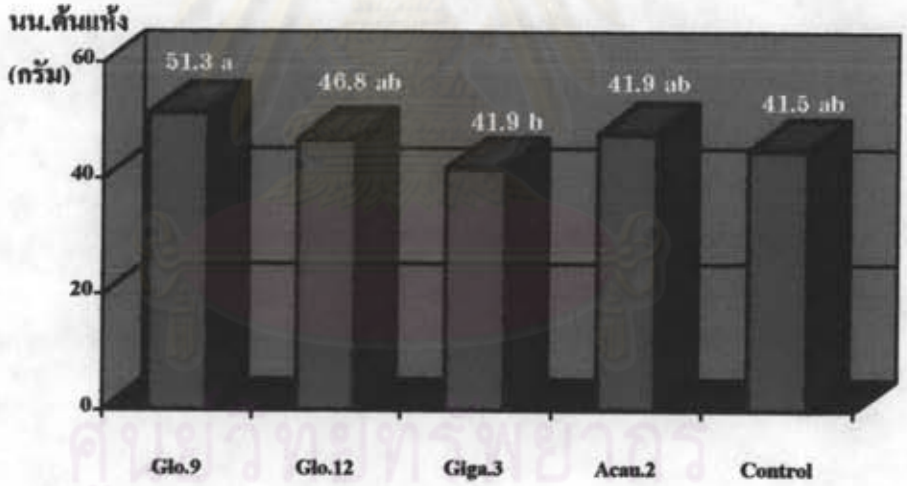

ภาพที่ 20 น้ำหนักแห้ง(กรัม) ของต้นข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 อายุ 80 วัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ความสูงของต้นและเปอร์เซนต์การติดเชื้อในราก (เฉลี่ยจาก 5 ซ้ำ) ของข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 ที่ใส่เชื้อราวี่เอไมโคไรซ่าชนิดต่างๆ เมื่ออายุ 20, 30, 40, 50, 60 และ 70 วัน

ราวี่เอไมโคไรซ่า	ความสูงของต้น (มิลลิเมตร)						การติดเชื้อในราก (%)		
	20 วัน	30 วัน	40 วัน	50 วัน	60 วัน	70 วัน	30 วัน	60 วัน	70 วัน
control(ชุดควบคุม)	123.6 a	152.9a	196.7 b	293.1b	466.8b	842.0b	0 c	1.2 d	4.1 d
Glomus sp. สายพันธุ์ 9	114.0ab	154.5a	210.4ab	348.8a	619.9a	1116 a	21 b	51.0 b	53.0 b
Glomus sp. สายพันธุ์ 12	133.8 a	176.0a	227.8 a	359.6a	595.0a	1064 a	23 b	37.5 c	37.76c
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3	97.7 b	127.0b	168.0 c	272.2b	442.9b	835.1b	35 a	65.5 a	67.2 a
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2	115.8ab	163.2a	217.7ab	352.1a	626.5a	1117 a	32 a	57.0 b	58.0 b
CV (%)	12.0	12.1	10.0	11.0	10.6	10.1	17.7	25.8	21.2

ตัวอักษรที่เหมือนกันในแต่ละแถวไม่มีความแตกต่างในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์ปริมาณไนโตรเจนฟอสฟอรัส ในต้นและราก หลังการเก็บเกี่ยว แสดงในตารางที่ 8 เห็นได้ว่า ข้าวโพดที่ใส่ราวี่เอไมโคไรซ่าทุกสายพันธุ์มีปริมาณไนโตรเจนและฟอสฟอรัสมากกว่าข้าวโพดชุดควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ผลการวิเคราะห์ในรากปริมาณไนโตรเจนให้ผลเช่นเดียวกับในต้น ส่วนปริมาณฟอสฟอรัสไม่แตกต่างกัน ทั้งวิธีที่ไม่ใส่เชื้อ (ชุดควบคุม) หรือไม่ว่าจะใส่เชื้อด้วยราวี่เอไมโคไรซ่าชนิดใดก็ตามปริมาณโปแตสเซียมในต้นข้าวโพดที่ใส่รา Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2 มีค่ามากสุดรองลงมาเป็นข้าวโพดชุดควบคุม และน้อยที่สุดในต้นข้าวโพดที่ใส่เชื้อ Glomus sp.สายพันธุ์ 9 ส่วนปริมาณธาตุโปแตสเซียมในรากมีค่าน้อยสุดในข้าวโพดที่ใส่รา Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2 มากที่สุดในข้าวโพดที่ใส่รา Glomus sp.สายพันธุ์ 12

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ปริมาณไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโปแตสเซียม ในต้นและราก ในข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 อายุ 70 วัน ที่ใส่เชื้อราวีเอไมโคไรซ่า (เฉลี่ยจาก 4 ซ้ำ)

ราวีเอไมโคไรซ่า	ปริมาณธาตุอาหารในต้น (%)			ปริมาณธาตุอาหารในราก (%)		
	N	P	K	N	P	K
control (ชุดควบคุม)	0.64 b	0.058 b	0.91 b	0.53 b	0.05 a	0.64 b
Glomus sp. สายพันธุ์ 9	0.85 a	0.08 a	0.78 d	0.57 a	0.05 a	0.62 b
Glomus sp. สายพันธุ์ 12	0.88 a	0.08 a	0.81 cd	0.72 a	0.05 a	0.81 a
Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3	0.895 a	0.08 a	0.85 c	0.70 a	0.05 a	0.78 a
Acaulospora sp. สายพันธุ์ 2	0.79 a	0.07 a	0.96 a	0.56 a	0.08 a	0.57 c
CV (%)	14.4	12.1	3.5	12.2	16.1	5.6

ตัวอักษรที่เหมือนกันในแต่ละแถวไม่มีความแตกต่างในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

ภาพที่ 21 เปรียบเทียบการเจริญของข้าวโพดพันธุ์คาร์กิลล์ 922 ที่ใส่เชื้อราวีเอไมโคไรซา ชนิดต่างๆ (ข้าวโพดอายุ 80 วัน) เรียงลำดับจากซ้ายไปขวา ; ใส่เชื้อ Glomus sp. สายพันธุ์ 12, ไม่ใส่เชื้อ, ใส่เชื้อ Gigaspora sp. สายพันธุ์ 3, ใส่เชื้อ Glomus sp. สายพันธุ์ 9, ใส่เชื้อ Acaulospora sp. สายพันธุ์ 12